

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

До захисту допустити:
Зав. кафедри
«___» _____ 2020 р.

Кваліфікаційна робота
за освітнім ступенем «Магістр» на тему:
**«ГРА ЯК ЗАСІБ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ
УСНОГО ІНШОМОВНОГО ГОВОРІННЯ»**

Студентки факультету іноземних мов
освітнього ступеня «Магістр»
спеціальності 014 «Середня освіта
(Мова і література англійська)»
заочної форми навчання
Лавренко Варвари Михайлівни

Науковий керівник:
Бодик Остап Петрович,
кандидат філологічних наук, доцент
кафедри англійської філології МДУ

Рецензент:
Радзівська Ольга Валеріївна,
канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри
іноземних мов ДВНЗ «Донбаський
державний педагогічний університет»

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою _____
Секретар ЕК _____
«___» _____ 2020 р.

Маріуполь – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПЦІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ УЧНІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	9
1.1. Сучасні концепції навчання іноземним мовам у загальноосвітніх навчальних закладах	9
1.2. Ігрові технології як інноваційна діяльність вчителя іноземної мови	33
Висновки до розділу 1	46
РОЗДІЛ 2. ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВНИЙ ЗАСІБ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ІНШОМОВНОГО ГОВОРІННЯ УЧНІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	49
2.1. Навчально-ігрова діяльність як засіб інтенсифікації іншомовного спілкування учнів початкової школи.....	49
2.2. Комунікативна гра як засіб інтерактивного навчання іншомовного говоріння здобувачів базової середньої освіти.....	67
Висновки до розділу 2	80
ВИСНОВКИ	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	85
ДОДАТКИ.....	90

ВСТУП

Актуальність дослідження. Головною метою навчання іноземним мовам є формування в учнів комунікативної компетенції, база для якої – комунікативність і вміння, сформовані на основі мовних знань і навичок. На уроках іноземної мови важливо зацікавити учнів, викликати в них позитивне ставлення до предмета, мотивувати необхідність і значущість оволодіння іноземною мовою як засобом міжкультурного спілкування.

Інтенсифікація навчального процесу вимагає пошуку та використання нових форм, методів і технологій викладання, засобів підтримки в учнів зацікавленості до матеріалу й активізації їхньої пізнавальної діяльності. Однією з актуальних проблем сучасної методики викладання іноземних мов у закладах загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) є організація навчання дітей різних вікових груп за допомогою ігрових форм.

Про важливість використання ігор у навчальному процесі відомо давно. Багато видатних вітчизняних і зарубіжних учених і педагогів-практиків, а саме: А. Адлер, Н.П. Анікеєва, П.П. Блонський, Л.В. Врублевська, К. Грос, А.С. Макаренко, С.Ф. Русова, Г. Спенсер, Г.-С. Холл, Ф. Шіллер, М.Г. Яновська та інші наголошували на ефективності використання ігор у процесі навчання.

На думку радянського педагога-новатора Селевко Г.К., гра — це вид діяльності в умовах ситуацій, спрямованих на відтворення та засвоєння суспільного досвіду, в якому складається й удосконалюється самоврядування поведінкою [44, с. 127].

Неменшу увагу ролі гри у навчанні іноземним мовам приділяють і сучасні методисти: О.Б. Бігич, О.В. Залигіна, С.Ю. Ніколаєва, Т.І. Олійник, С.В. Роман, Ю.І. Федусенко, Т.М. Шкваріна.

С.Ю. Ніколаєва вважає за доцільне проводити гру на різних етапах роботи над темою, так наприклад «у процесі професійно-орієнтованої рольової гри відбувається одночасне удосконалення і розвиток навичок у

використанні мовного матеріалу, але це на даному етапі периферійна задача, головне – це спілкування, мотивоване ситуацією і роллю. Тому рольовій грі варто відводити місце на завершальному етапі роботи над темою"[31]

Але, незважаючи на очевидну доцільність, ігри ще недостатньо використовуються у шкільній практиці, зокрема їх застосування на різних етапах сучасного уроку іноземної мови, а також розкриття всієї поліфункціональності цієї технології для формування як іншомовної компетентності школярів, так і їхніх (учнівських) наскрізних навичок.

Актуальність теми нашої роботи обумовлена тим, що питання, підняті у дослідженні не втрачають своєї актуальності, а навпаки, проблема пошуку вчителями-словесниками резервів для удосконалення уроку іноземної мови, підвищення його ефективності, що, на сучасному етапі реформування вітчизняної освіти, зумовлено відходом від традиційних форм і методів навчання, має одне із вирішальних значень в процесі навчання іноземним мовам відповідно до Концепції «Нова українська школа» [35]. Саме включення ігрових вправ у навчальний процес розглядається багатьма вчителями-методистами як один із шляхів підвищення якості навчання іноземних мов.

Об'єкт дослідження: процес розвитку навичок усного іншомовного говоріння учнів початкової й основної школи, що здійснюється в умовах комунікативно-діяльнісного й особистісно зорієнтованого навчання англійської мови.

Предмет дослідження: гра, як ситуативно-варіантна вправа, де створюється можливість для багаторазового повторення мовного образу в умовах, максимально наближених до реального мовного спілкування з власними йому ознаками: емоційністю, спонтанністю, цілеспрямованістю мовного впливу.

Мета кваліфікаційної роботи. Мета нашої роботи полягає у пошуку резервів для удосконалення уроку іноземної мови, підвищення його

ефективності під час формування компетентностей іншомовної говоріння здобувачів початкової та базової середньої освіти.

Поставлена мета передбачає розв'язання цілої низки конкретних завдань, а саме:

- обґрунтувати доцільність використання інноваційних ігрових технологій на уроках іноземної мови

- розглянути основні принципи використання ігрових технологій у навчанні іноземній мові учнів початкової школи

- дослідити особливості комунікативної гри як засобу інтерактивного навчання іноземним мовам здобувачів базової середньої освіти.

- експериментально перевірити вплив ігрової технології на формування і розвиток іншомовної комунікативної компетенції учнів початкової та базової середньої школи

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань та досягнення мети був застосований комплекс методів:

- вивчення й аналіз науково-методичної й методологічної літератури з проблеми дослідження;

- аналіз, синтез і концептуалізація; системний аналіз з метою обґрунтування доцільності використання інноваційних ігрових технологій у навчанні іноземним мовам;

- метод педагогічного експерименту, оснований на розробці та апробації педагогічної моделі гри як засобу інтенсифікації усного іншомовного говоріння.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна нашої роботи полягає в обґрунтуванні методики розвитку та інтенсифікації усного англійського мовлення школярів початкової та базової середньої школи засобами ігрових технологій, в узагальненні передового педагогічного досвіду з проблеми дослідження, в класифікації навчальних ігор та ігрових вправ,

розгляді алгоритму та ефективності їх використання на різних етапах уроку іноземної мови.

Практичне значення. Практичне значення кваліфікаційної роботи полягає у можливості використання її матеріалів на уроках іноземної мови (англійської) у молодших і середніх класах, у процесі вдосконалення шкільних підручників і методичних посібників з іноземної мови у закладах загальної середньої освіти.

Наша робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та 1 додатку.

У вступі обґрунтовано актуальність теми роботи, визначено об'єкт та предмет дослідження, сформульовано його мету та завдання, вибрано методи дослідження наукової роботи. У 1 розділі було досліджено особливості викладання іноземної мови у загальноосвітніх школах відповідно до Концепції «Нової української школи», а також визначено особливості професійної підготовки та компетентність вчителів іноземних мов у сучасній школі. У 2 розділі розглянуто ігровий метод викладання іноземних мов як засіб інтенсифікації іншомовного говоріння у початковій та базовій середній школі, наведено приклади ігор відповідно до практичної мети уроку іноземної мови. У висновках узагальнено результати отримані в ході досліджень з даної теми наукової роботи, сформульовано загальні підсумки. Список використаних джерел містить бібліографічні описи використаних джерел. У додатку наведено приклад застосування ігрової технології на уроці іноземної мови, а саме інтерактивний урок з англійської мови для учнів 9 класу із використанням Case-методу.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Результати дослідження викладено в публікації: Лавренко В.М. Ігрова діяльність як основний засіб інтенсифікації іншомовного говоріння учнів Нової української школи. Trends in the development of modern scientific thought: Abstracts of X International Scientific and Practical Conference (Vancouver, Canada, 23-26 November, 2020).

РОЗДІЛ 1

КОНЦЕПЦІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ УЧНІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

1.1. Сучасні концепції навчання іноземним мовам у загальноосвітніх навчальних закладах

Початок навчання у школі – визначний момент у житті дитини. Він кардинально змінює весь спосіб її буття. Властиве дошкільно безпечне й безтурботне середовище змінюється світом, наповненим безліччю вимог, обов’язків і обмежень: жорсткий режим відвідування школи; систематична праця, укладена в ширші часові рамки; нові норми і правила поведінки; виконання вказівок учителя. Свій новий статус школяра дитина не завжди усвідомлює повною мірою, але обов’язково відчуває і переживає його: пишається тим, що стала дорослою; з’являється бажання бути успішною у навчанні. Для першокласника це означає те саме, що бути хорошим і улюбленим. Дитина переконана в тому, що у неї повинно все виходити, тому сильно переживає через свої невдачі, не завжди розуміє їхні причини.¹

Виклики часу зумовили розроблення Концепції «Нова українська школа»² – документа, який проголошує збереження цінностей дитинства, необхідність гуманізації навчання, особистісного підходу, розвитку здібностей учнів, створення навчально-предметного середовища, що в

¹ Нова українська школа: poradnik dla vchytela / za zag. red. N. M. Bibik. — Kyiv : Litera LTD, 2018. — 160 s

² Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти / Міністерство освіти і науки України. — 2016 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>

сукупності забезпечують психологічний комфорт і сприяють вияву творчості дітей.

1.Новий зміст освіти, заснований на формуванні необхідних для успішної самореалізації в суспільстві компетентностей. Виділено 11 ключових компетентностей для Нової української школи:

01 – вільне володіння державною мовою;

02 – здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами;

03 – математична компетентність;

04 – компетентності у галузі природничих наук, техніки та технологій;

05 – інноваційність;

06 – екологічна компетентність;

07 – інформаційно-комунікаційна компетентність;

08 – навчання впродовж життя;

09 – громадянські та соціальні компетентності;

10 – культурна компетентність;

11 – підприємливість та фінансова грамотність.

Спільними для всіх компетентностей є такі вміння: уміння читати і розуміти прочитане; уміння висловлювати думку усно і письмово; критичне і системне мислення; здатність логічно обґрунтовувати позицію; ініціативність; творчість; уміння вирішувати проблеми; оцінювати ризики; уміння конструктивно керувати емоціями; застосовувати емоційний інтелект; здатність до співпраці в команді. У межах запровадження компетентісного підходу створюється нова система вимірювання й оцінювання результатів навчання. Зокрема, буде змінено зміст ЗНО.

2. Педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками. Учні, батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями, є добровільними та зацікавленими спільниками, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат. Школа має ініціювати нову, глибшу залученість родини до побудови освітньої траєкторії дитини.

Важливо забезпечити неупереджене та справедливе ставлення до кожного учня, подолати будь-яку дискримінацію.

3. Орієнтація на потреби учня в освітньому процесі, дитиноцентризм. На практиці має реалізовуватися принцип дитиноцентризму. Усе життя нової школи має бути організовано за моделлю поваги до прав людини, демократії. Нова школа плекає українську ідентичність.

4. Наскрізний процес виховання, який формує цінності.

Ключові компетентності й наскрізні вміння створюють «канву», яка є основою для успішної самореалізації учня як особистості, громадянина і фахівця.

Поняття «освіта», «освітній процес» у їхньому сучасному розумінні означають навчання, виховання і розвиток.

Виховний процес – невід’ємна складова всього освітнього процесу, що орієнтується на загальнолюдські цінності, зокрема морально-етичні (гідність, чесність, справедливість, турбота, повага до життя, повага до себе та інших людей) та соціально-політичні (свобода, демократія, культурне різноманіття, повага до рідної мови і культури, патріотизм, шанобливе ставлення до докільця, повага до закону, солідарність, відповідальність). Виховання не буде винесено в окремі «заняття з моралі». Формування характеру можливе лише через наскрізний досвід.

5. Нова структура школи, яка дає змогу добре засвоїти новий зміст і набути компетентності для життя. Закон «Про освіту» передбачає три рівні повної загальної середньої освіти: початкова освіта (4 роки), базова середня освіта (5 років) та профільна середня освіта (3 роки), яку здобувають у ліцеї або закладах професійної освіти залежно від обраної учнем освітньої траєкторії. Загальна тривалість навчання в Новій українській школі збільшиться до 12 років. Таким чином, зі школи випускатиметься повнолітня, повністю підготовлена та відповідальна за власне життя людина. Освітній процес у закладах освіти організовується відповідно до Закону України "Про освіту", Закону України "Про повну загальну середню освіту",

інших актів законодавства, освітньої програми (освітніх програм) закладу освіти та спрямовується на виявлення та розвиток здібностей та обдарувань особистості, її індивідуальних здібностей, досягнення результатів навчання, прогресу в розвитку, зокрема формування і застосування відповідних компетентностей, визначених державними стандартами.

Згідно Закону України «Про освіту» кожен має право на якісну та доступну освіту. В Україні створюються рівні умови доступу до освіти. Ніхто не може бути обмежений у праві на здобуття освіти. Право на освіту гарантується незалежно від віку, статі, раси, стану здоров'я, інвалідності, громадянства, національності, політичних, релігійних чи інших переконань, кольору шкіри, місця проживання, мови спілкування, походження, соціального і майнового стану, наявності судимості, а також інших обставин та ознак. Освіта в Україні має будуватися за принципом рівних можливостей для всіх.

Концепція «Нова українська школа» передбачає створення нового Державного стандарту загальної середньої освіти, процес розробки якого було розпочато у середині 2016 року. На початку 2017 року частина робочої групи зосередилася на створенні нового Стандарту початкової освіти, який пройшов громадське обговорення. 21 лютого 2018 року Кабінет Міністрів України ухвалив Державний стандарт початкової освіти, який визначає, чому навчатимуть дітей у початковій школі з 1 вересня 2018 року.

Державний стандарт початкової освіти ґрунтується на таких принципах:

1. Визнання того, що кожна дитина талановита. Забезпечення рівного доступу до освіти, заборона будь-яких форм дискримінації. Не допускати відокремлення дітей на підставі попереднього відбору на індивідуальному, груповому та інституційному рівнях.
2. Цінність дитинства. Відповідність освітніх вимог віковим особливостям дитини, визнання прав дитини на навчання через діяльність, зокрема гру.
3. Радість пізнання. Організація пізнавального процесу, яка приносить радість учневі, обмеження обсягу домашніх завдань для збільшення часу

на рухову активність і творчість дитини. Широке використання в освітньому процесі дослідницької та проектної діяльності.

4. Розвиток вільної особистості. Замість «навченої безпорадності» – плекання самостійності та незалежного мислення. Підтримка з боку вчителя розвиватиме у дітей самоповагу та впевненість у собі.

5. Здоров'я. Формування здорового способу життя і створення умов для фізичного і психоемоційного розвитку, що надзвичайно важливо для дітей молодшого шкільного віку.

6. Безпека. Створення атмосфери довіри і взаємоповаги. Перетворення школи на безпечне місце, де немає насильства і цькування.

На підставі Стандарту створюється та затверджується Міністерством освіти і науки України відповідна Типова освітня програма, яка може слугувати основою для формування Освітньої програми закладу освіти³.

Типова освітня програма початкової освіти окреслює рекомендовані підходи до планування й організації закладом початкової освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом початкової освіти. Типова освітня програма визначає:

- загальний обсяг навчального навантаження та очікувані результати навчання здобувачів освіти, подані в рамках освітніх галузей;
- пропонований зміст освітніх галузей, укладений за змістовими лініями;
- орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін тощо, зокрема їхньої інтеграції, а також логічної послідовності їхнього вивчення;
- рекомендовані форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти;
- вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою.

³ Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 1 - 2 клас. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf> (дата звернення 20.09.2020)

Очікувані результати навчання здобувачів освіти подано за змістовими лініями і співвіднесено за допомогою індексів з обов'язковими результатами навчання відповідного циклу, визначеними Стандартом.

Змістові лінії кожної освітньої галузі реалізуються паралельно та розкриваються через «Пропонований зміст», який окреслює можливий навчальний матеріал, на підставі якого будуть формуватися очікувані результати навчання та відповідні обов'язкові результати навчання.

Як зазначено в проекті нового базового Закону України «Про освіту»⁴, Нова українська школа працюватиме на засадах особистісно орієнтованої моделі освіти, в межах якої максимально враховуватимуться здібності, потреби та інтереси кожної дитини. У навчанні іноземних мов даний підхід знайшов свою інтерпретацію в рамках комунікативно-діяльнісного підходу, який відображає специфіку іноземної мови як навчального предмета у середньому навчальному закладі. Реалізація комунікативно-діяльнісного підходу у навчанні іноземної мови означає «оволодіння засобами спілкування (фонетичними, лексичними, граматичними), спрямування на їх практичне застосування в процесі спілкування. Оволодіння вміннями говоріння, аудіювання, читання, письма і перекладу здійснюється шляхом реалізації цих видів мовленнєвої діяльності у процесі навчання в умовах, що моделюють ситуації реального спілкування» [31, с.16]. «З позицій даного підходу, організація процесу навчання іноземної мови у ЗНЗ здійснюється адекватно реальному процесу навчання, у якому учні самостійно використовують вивчений мовний та мовленнєвий матеріал для вираження власних комунікативних намірів. Прикінцевою метою навчання іноземної мови в аспекті комунікативно-діяльнісного підходу є формування іншомовної комунікативної компетентності, під якою, слідом за проф. С.Ю. Ніколаєвою, ми розуміємо «здатність успішно вирішувати завдання взаєморозуміння і взаємодії» з носіями мови, яка вивчається, у відповідності до норм і

⁴ 30 вересня 2020 року, Кабінет Міністрів України затвердив Державний стандарт базової середньої освіти. Документ створює умови для продовження реформи «Нова українська школа» у 5-9 класах з 2022 року.

культурних традицій в умовах прямого й опосередкованого спілкування» [31, с. 91].

Однак для того, щоб випускники української школи могли брати участь у діалозі культур та іншомовному спілкуванні з носіями мови, не відчуваючи при цьому дискомфорту, навчання іноземних мов має бути пов'язано з навчанням культури їхніх носіїв, коли учні з самого початку навчаються спілкуванню природною іноземною мовою, яка притаманна носіям цієї мови. Професор С. Ю. Ніколаєва зазначає необхідність формування соціокультурної компетентності, яка зумовлює здатність учня:

- обирати, використовувати і розуміти мовні і мовленнєві засоби іншомовного спілкування з національно-культурною специфікою відповідно до міжкультурного і соціального контексту;
- набувати культурологічних, країнознавчих, лінгвокраїнознавчих, соціокультурних і міжкультурних знань;
- користуватися набутими знаннями для досягнення своєї мети в іншомовному міжкультурному спілкуванні;
- вступати в комунікативні стосунки з представниками інших країн у певних ситуаціях. Оволодіння передбаченою компетентністю на уроках іноземної мови сприятиме формуванню ще однієї важливої компетентності Нової української школи – загальнокультурної, яка «передбачає глибоке розуміння власної національної ідентичності як підґрунтя відкритого ставлення та поваги до розмаїття культурного вираження інших» [31, с.14]. Вивчення фактів культури інших народів та їх вираження у фактах іноземної мови забезпечить формування в українських учнів другої важливої компетентності – соціальної і громадянської, необхідної для ефективної та конструктивної участі учнів у міжнародній співпраці, обмінних програмах, посередницькій діяльності у міжкультурному спілкуванні. Окрім того, в умовах масової комп'ютеризації та інформатизації всіх аспектів життя формула Нової української школи передбачає наскрізне застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі. Вивчення іноземної мови

сприяє не лише формуванню нової особистості, яка увібрала у себе досвід рідної та іншомовної культури та здатна функціонувати у мовному просторі, але й інформаційно грамотну особистість XXI століття, яка здатна орієнтуватися у розмаїтті медіа інформації, використовуючи її для становлення власної життєвої позиції. Сучасний учень оточений інформацією, яка поступає з різних медіа джерел, більшість з яких іншомовні. Вони мають доступ до автентичних матеріалів для пошуку та отримання знань, необхідної інформації, її збереження та передачі, тому поряд з формуванням описаних вище компетентностей при вивченні іноземних мов необхідно зосередитися на формуванні ще однієї важливої життєвої компетентності – інформаційної, яка водночас дозволяє критично застосовувати інформаційно-комунікативні технології (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією в класі на уроці та вдома. Нова структура школи передбачає широке використання електронних освітніх ресурсів як засобу формування інформаційної компетентності учнів. Такі ресурси є також складовою частиною формування іншомовної комунікативної компетентності за класною, самостійною, індивідуальною та дистанційною формами навчання. Самостійна робота учнів з ІКТ дає можливість оцінити власні результати оволодіння іноземною мовою, побачити яких знань, умінь і навичок не вистачає, спрямувати власні зусилля на підвищення рівня володіння іноземною мовою. Таким чином, інноваційні ІКТ є дидактичним засобом навчання іноземної мови, оскільки вони готують учнів до життя в умовах інформаційного суспільства та істотно насичують отримання різноманітних матеріалів через використання можливостей інтернет-ресурсів у відповідності дидактичних принципів, наочності, доступності, науковості, зв'язку з життям через урахування індивідуально-вікових особливостей учнів, актуальності й новизни інформації [5, с. 4]. Таким чином, формування життєвих компетентностей Нової української школи сприятиме розвитку суспільства освіченого загалу, високої культури і рівних можливостей. Саме таке суспільство забезпечує європейську якість життя, у

якому освічена людина може бути справді вільною, вміти навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, бути здатною до участі у міжкультурному спілкуванні.

Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти визначає вимоги до освіченості учнів основної і старшої школи. Цей Державний стандарт ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого, компетентнісного і діяльнісного підходів, що реалізовані в освітніх галузях і відображені в результативних складових змісту базової і повної загальної середньої освіти. При цьому особистісно зорієнтований підхід до навчання забезпечує розвиток академічних, соціокультурних, соціально-психологічних та інших здібностей учнів.

Компетентнісний підхід сприяє формуванню ключових і предметних компетентностей.

До ключових компетентностей належить уміння вчитися, спілкуватися державною, рідною та іноземними мовами, математична і базові компетентності в галузі природознавства і техніки, інформаційно-комунікаційна, соціальна, громадянська, загальнокультурна, підприємницька і здоров'язберезувальна компетентності, а до предметних (галузевих) - комунікативна, літературна, мистецька, міжпредметна естетична, природничо-наукова і математична, проектно-технологічна та інформаційно-комунікаційна, суспільствознавча, історична і здоров'я-зберезувальна компетентності.

Метою вивчення іноземної мови є формування в учнів комунікативної компетентності з урахуванням комунікативних умінь, сформованих на основі мовних знань і навичок, оволодіння уміннями та навичками спілкуватися в усній і письмовій формі з урахуванням мотивів, цілей та соціальних норм мовленнєвої поведінки у типових сферах і ситуаціях.

Для досягнення зазначеної мети передбачається виконання таких завдань:

- правильна вимова і розрізнення на слух звуків, слів, словосполучень і речень;

- оволодіння найбільш уживаною лексикою у межах визначеної тематики і сфери спілкування;
- отримання уявлення про основні граматичні категорії мови, яка вивчається; розпізнавання відомого лексичного і граматичного матеріалу під час читання та аудіювання і використання його у процесі усного спілкування;
- розуміння на слух мовлення вчителя, однокласників, основного змісту текстів з використанням наочності;
- участь у діалогічному спілкуванні (вміння вести етикетний діалог і діалог-розпитування під час повсякденного спілкування);
- уміння коротко висловлюватися у межах тематики і сфери спілкування, що визначені для початкової школи, відтворювати напам'ять римовані твори дитячого фольклору;
- оволодіння технікою читання вголос, читання про себе навчальних та нескладних текстів, використання прийомів ознайомлювального та навчального читання;
- правильне написання слів, словосполучень, речень і текстів;
- засвоєння елементарних відомостей про країну, мова якої вивчається.

Діяльнісний підхід спрямований на розвиток умінь і навичок учня, застосування здобутих знань у практичних ситуаціях, пошук шляхів інтеграції до соціокультурного та природного середовища.

У Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти враховано можливості навчального середовища, сприятливого для задоволення фізичних, соціокультурних і пізнавальних потреб учнів.

Метою освітньої галузі "Мови і літератури" є розвиток особистості учня, формування в нього мовленнєвої і читацької культури, комунікативної та літературної компетентності, гуманістичного світогляду, національної свідомості, високої моралі, активної громадянської позиції, естетичних смаків і ціннісних орієнтацій.

З урахуванням мети і завдань вивчення іноземної мови виділяються такі змістові лінії: мовленнєва, мовна, соціокультурна і діяльнісна.

Мовленнєва лінія забезпечує формування мовленнєвої компетентності шляхом формування та удосконалення вмінь і навичок в усіх видах мовленнєвої діяльності (аудіюванні, читанні, говорінні, письмі), а також готовності розв'язувати проблеми особистісного і суспільного характеру.

Мовна лінія передбачає формування мовної компетентності шляхом засвоєння системних знань про мову як засіб вираження думок і почуттів.

Соціокультурна лінія сприяє формуванню соціокультурної компетентності шляхом засвоєння культурних і духовних цінностей, норм, що регулюють соціально-комунікативні відносини між статями, поколіннями, націями, сприяють естетичному і морально-етичному розвитку учнів.

Діяльнісна (стратегічна) лінія сприяє формуванню діяльнісної компетентності шляхом формування навчальних умінь і навичок, опанування стратегіями, що визначають мовленнєву діяльність, соціально-комунікативну поведінку учнів, спрямовані на виконання навчальних завдань і розв'язання життєвих проблем.

Стратегічно важлива для мовного компонента комунікативна компетентність, яка є невід'ємною складовою структури змісту освіти, передбачає оволодіння всіма видами мовленнєвої діяльності, основами культури усного і писемного мовлення, базовими вміннями і навичками використання мови в різних сферах і ситуаціях.

Вивчення мов сприяє збагаченню активного словникового запасу учнів, пізнанню та усвідомленню особливостей життєвого досвіду народів, мови яких вивчаються, важливості оволодіння мовами та задоволенню потреби в користуванні ними як засобом спілкування в різних сферах життєдіяльності, розвиває мовні, інтелектуальні та пізнавальні здібності, формує гуманістичний світогляд, моральні переконання та естетичні смаки, сприяє засвоєнню національних і загальнолюдських цінностей, використанню інформаційних і комунікаційних технологій, виховує в учнів потребу в удосконаленні власної мовленнєвої культури протягом усього життя.

Сучасна система навчання іноземних мов дає можливість застосовувати комунікативно-діяльнісний підхід оволодіння мовами як важливим засобом

міжкультурного спілкування, усвідомлення учнями особливостей культури народів, мови яких вивчаються, власної національної культури.

Зміст мовного і літературного компонентів в основній школі спрямований на досягнення належного рівня сформованості в учнів вміння користуватися мовними засобами в усіх видах мовленнєвої діяльності, читати та усвідомлювати прочитане, на розвиток інтересу до художньої літератури і системного читання, розкриття за допомогою засобів мови і літератури національних і загальнолюдських цінностей, формування гуманістичного світогляду особистості, розширення її культурно-пізнавальних інтересів, виховання в учнів любові, поваги до традицій українського народу, толерантного ставлення до культурних традицій інших народів.

Оновлення змісту навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах пов'язується насамперед із деякими змінами в стратегічних напрямках розвитку сучасної шкільної освіти - спрямуванням навчальної діяльності на вироблення в учнів необхідних життєвих компетентностей, що у майбутньому давали б можливість випускникам школи комфортно почуватися в сучасному світовому мультинаціональному просторі. Це об'єктивно зумовлено низкою чинників, пріоритетним серед яких є тенденція на постійну глобалізацію та інтенсифікацію розвитку міжнародних контактів у різноманітних сферах життєдіяльності. Головна мета навчання іноземної мови у початковій школі-формування в учнів комунікативної компетенції, що забезпечується лінгвістичним, мовленнєвим і соціокультурним досвідом, узгодженим з віковими можливостями молодших школярів. На кінець 4-го класу учні загальноосвітніх навчальних закладів досягають рівня A1, учні спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов – рівня A2, що відповідає Загальноєвропейським рекомендаціям з мовної освіти. Початковий етап навчання іноземної мови у сучасному загальноосвітньому навчальному закладі надзвичайно важливий, оскільки в цей період закладаються психолінгвістичні основи іншомовної комунікативної компетенції, необхідні та достатні для подальшого її розвитку

й удосконалення. Тут відбувається становлення засад для формування іншомовних фонетичних, лексичних, граматичних та орфографічних навичок, а також умінь в аудіюванні, говорінні, читанні й письмі у межах програмних вимог. Відповідно до нової структури шкільної іншомовної освіти початковий етап визначається 1-4-м класами. За свідченням психологів, навчальна діяльність у початковій школі набуває специфічного змісту, що зумовлено особливостями формування та розвитку пізнавальних інтересів дітей цього віку, їхньої поведінки, емоційно-вольової та мотиваційної сфер, своєрідним характером діяльності та мовлення. На цьому віковому етапі становлення особистості молодшого школяра навчальна діяльність стає домінуючою. Вона відповідним чином зумовлює трансформації у психіці дитини, що охоплюють усі психофізіологічні особливості її розвитку і об'єктивно потребують урахування їх під час визначення змісту навчання. Пріоритетними є такі:

- підвищена емоційність, важлива роль образів у сприйманні та запам'ятовуванні нової інформації під впливом емоційних вражень і афективних переживань, що зумовлює забезпечення освітнього процесу яскравими та чіткими малюнками/фотографіями, які сприяють ефективнішому засвоєнню навчального матеріалу;
- незначна кількість у досвіді учнів раціональних прийомів виконання навчальної діяльності, що зумовлює широке використання навчальних мовних і мовленнєвих опор для формування комунікативних умінь;
- мимовільність уваги, низький рівень її концентрації та орієнтація на сильний подразник, яким можуть бути цікаві та доступні ілюстрації та інші дидактичні засоби, що доцільно використовувати під час навчання;
- імпульсивність, реактивність, перевага збуджувальних процесів над гальмівними, що зумовлює раціональний добір для процесу навчання дидактично доцільних видів діяльності, котрі узгоджуються з віковими особливостями школярів та їхніми інтересами, не викликають труднощів у навчанні та вмотивовують його;

- здатність до запам'ятовування поки ще не усвідомлюваної інформації, що дає можливість презентувати окремі граматичні явища, які доцільно засвоювати на рівні лексичних одиниць, не аналізуючи їхню структуру (це буде зроблено на подальших етапах навчання);
- визначальна роль навчальної гри у процесі пізнавальної діяльності, що дозволяє активно використовувати дидактично доцільні ігрові види роботи, які характерні віковим особливостям учнів;
- схильність до копіювання, здатність до наслідування у діях, що дає можливість учням зачувати нескладні автентичні зразки мовлення, котрі не містять кальок із рідної мови або спрощених моделей спілкування;
- незбалансованість аналітико-синтетичної діяльності, превалювання конкретного наочно-образного мислення, що зумовлює не використовувати вправи та завдання, котрі вимагають виконання складних аналітичних дій, ще не характерних учням молодшого шкільного віку;
- недостатній рівень розвитку операцій планування, узагальнення, систематизації, порівняння, усвідомленого творчого ставлення до виконання навчальної роботи, що спонукає до використання зразків як опору для успішного її здійснення.

Усі залучені навчальні засоби, повинні сприяти вихованню в учнів комунікативних потреб у пізнанні інших країн і народів, у пошуку друзів не тільки для спілкування, а й для вирішення найтипівіших проблем їхньої життєдіяльності. Комунікативна, освітня, виховна і розвивальна цілі оволодіння змістом навчання реалізується через навчальні матеріали (тексти і діалоги) як основні мовленнєві одиниці, які містять в собі змістову і мовну інформацію та слугують певними засобами узагальнень іншомовного досвіду школярів. Для успішної реалізації освітньо-розвивального потенціалу іноземної мови зміст навчання сприяє тому, щоб процес залучення учнів до вивчення предмета не тільки розширював їхній світогляд, а й давав змогу глибше розуміти власну культуру та її роль у духовному й моральному розвитку людства. Цьому сприяють не тільки навчальні тексти підручників, а

й доступні для молодшого шкільного віку ілюстративні матеріали, що формують уявлення про інший світ, іншу культуру, вмотивовуючи своїм змістом потребу пізнавати їх засобами іноземної мови.

Лексичний і граматичний матеріал пред'являється двома способами: індуктивним і дедуктивним - у залежності від його складності та труднощів оволодіння. Якщо ці проблеми відсутні, то вивчення його доцільно розпочинати через функціональний контекст, що узгоджується з комунікативним методом навчання. Цей підхід передбачає встановлення нероздільного зв'язку між значенням, формою і функцією мовної одиниці, що є ключовим принципом діяльності, пов'язаної з її засвоєнням. Якщо мовні одиниці викликають певні труднощі (як правило, це граматичні явища, не характерні для рідної мови учнів, або ті, що мають суттєві розбіжності з їх аналогами в рідній мові), то навчання їх доцільно здійснювати дедуктивним шляхом.

Знайомство учнів із звуковою системою іноземної мови відбувається на основі імітативно-ігрових технологій в умовах комунікативних ситуацій, необхідних і достатніх для здійснення мовленнєвих дій, та розглядається як основний в постановці іноземної вимови, формуванні ритміко-інтонаційних навичок та звуко-буквенних співвідношень. Важливою умовою успішного оволодіння іноземною мовою на початковому етапі є організація систематичного повторення вивченого матеріалу, яке доцільно здійснювати в такий спосіб, щоб поступово в учнів розвивалися уміння аналізувати, систематизувати, моделювати, абстрагувати, порівнювати, узагальнювати, робити висновки. Оволодіння іноземною мовою учнями початкової школи передбачає взаємопов'язане навчання всіх видів мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, читання, письма), коли кожний вид розглядається як мета і як засіб. Для цього використовуються відповідні вправи і завдання, виконання яких забезпечує комплексне оволодіння усним і писемним мовленням. Розпочинаючи вивчення іноземної мови, учні початкової школи ще не достатньо володіють лінгвістичними поняттями

рідної мови. Тому частина граматичного матеріалу вивчається на рівні лексичних одиниць: учні засвоюють окремі граматичні явища у мовленнєвих зразках, і їм не потрібно пояснювати морфологічні та синтаксичні зв'язки між частинами мови або структурними одиницями, що входять до зразка. Передбачається, що така робота буде проведена на подальших етапах, коли школярі досягнуть певного лінгвістичного досвіду у рідній мові, який буде їм слугувати базою для усвідомленого оволодіння іншомовним матеріалом. Зміст навчання іноземної мови учнів початкової школи створюється на ідеях оволодіння нею у контексті міжкультурної парадигми, що передбачає взаємопов'язане засвоєння мови і культури. Орієнтація на цю технологію зумовлена викликами та перспективами розвитку мульти- та полілінгвуетнокультурної світової спільноти, в якій перебуває людина і яка стає невід'ємним імперативом сьогодення. У зв'язку з цим одним із основних завдань навчання іноземної мови у початковій школі доцільно розглядати формування в учнів здібностей, готовності та бажання брати участь у міжкультурній комунікації у межах найтипівіших сфер і тем спілкування та самоудосконалюватися в подальшому оволодінні іншомовною комунікативною діяльністю відповідно до власних викликів і потреб. Виконання цього завдання забезпечує діяльність, спрямована на розвиток полікультурної та мультилінгвальної мовної особистості школяра вже на початковому етапі його навчання у школі.

Отже, згідно з навчальною програмою з іноземної мови для загальноосвітніх та спеціалізованих навчальних закладів 1-4 класів, зміст навчання іноземної мови учнів початкової школи ґрунтується на таких основних характеристиках: 1) відповідає актуальним комунікативно-пізнавальним інтересам молодших школярів і відбиває реальні потреби використання мови як засобу спілкування, є максимально наближеним до умов і цілей реальної міжкультурної комунікації;

- 2) стимулює розвиток інтересів учнів молодшого шкільного віку та позитивного ставлення до іноземної мови, здійснює вплив на їхню мотиваційну сферу;
- 3) прилучає учнів не тільки до нового для них мовного коду, але й до культури народу, носія цієї мови, що забезпечується чітким усвідомленням найголовніших спільностей та розбіжностей між чужою та рідною культурою, згідно з чим навчання поступово має організовуватись як «діалог культур»;
- 4) ґрунтується на досвіді оволодіння школярами рідною мовою, забезпечуючи випереджальне вивчення останньої; враховує загально-навчальний досвід учнів, набутий ними під час оволодіння іншими предметами (міжпредметні зв'язки);
- 5) забезпечує освітні, виховні та розвивальні потреби школярів, у тому числі стимулює їхню самостійну діяльність, спонукає до рефлексії щодо якості власних навчальних досягнень і бажання їх удосконалювати.

Зміст навчання іноземної мови визначається цілями навчання і відповідає віковим особливостям учнів і їхнім інтересам. У зв'язку з цим важливого значення набуває мовний, мовленнєвий, соціокультурний матеріал.

Враховуючи комунікативні цілі навчання іноземної мови, в основу типології вправ доцільно покласти категорію спілкування та етапи його здійснення в навчальному процесі початкової школи. Такі вправи і завдання, окрім суто навчальної, виконують ще й розвивальну, виховну й освітню функції, комплексно впливаючи в такий спосіб на розвиток молодших школярів. Відповідно до основних положень комунікативно-діяльнісного підходу до навчання іноземної мови і з урахуванням вікових психологічних особливостей молодших школярів оптимальними засобами засвоєння навчального змісту є мовні вправи, що забезпечують оволодіння учнями фонетичним, лексичним і граматичним матеріалом і в такий спосіб готують їх до спілкування; умовно-мовленнєві вправи, що дають учням можливість усвідомлювати особливості використання (функції) мовних одиниць у безпосередніх мовленнєвих актах у результаті застосування їх у мікро-висловлюваннях; мовленнєві вправи,

що сприяють формуванню умінь здійснювати спілкування в чотирьох видах мовленнєвої діяльності; комунікативні завдання, що сприяють розвитку творчих здібностей учнів, самостійності та забезпечують формування готовності до спілкування внаслідок комплексного використання мовних навичок, мовленнєвих умінь і навчального досвіду (загально-навчальних умінь).

Іншомовна діяльність молодшого школяра потребує створення позитивної мотивації, що є невід'ємним складником емоційного стану дитини і є одним із найважливіших психологічних чинників успішності вивчення іноземної мови і ключовим питанням організації навчання молодших школярів.

Зміст навчання сконструйовано на таких основних дидактичних і методичних принципах:

- комунікативного спрямування навчальної діяльності;
- особистісно-орієнтованого навчання, що зумовлюється психофізіологічними особливостями дітей молодшого шкільного віку;
- врахування випереджального вивчення рідної мови, що передбачає послідовне оволодіння учнями мовними та мовленнєвими явищами на основі досвіду, набутого на уроках рідної мови;
- принцип мінімізації змісту навчання(тематики для спілкування, обсягу навчально-інформаційного матеріалу, на якому здійснюється спілкування, рівнів навченості молодших школярів з мови і мовлення), що забезпечує доступність навчального матеріалу і його достатність для задоволення комунікативних потреб спілкування у межах чинної програми;
- ситуативності та тематичної організації навчального матеріалу;
- діяльнісного характеру видів навчальної роботи; - диференціації та індивідуалізації навчання, що забезпечують урахування особистісних якостей учнів, їхньої мотивації та готовності до засвоєння іноземної мови;
- соціокультурного спрямування процесу навчання; взаємопов'язаного та збалансованого навчання видів мовленнєвої діяльності; сприяння розвитку, освіті та вихованню молодших школярів.

Одним з найефективніших інструментів, що допомагає розвинути в учні здатність до самооцінювання в іншомовному навчання є Європейське мовне портфоліо. Основна суть портфоліо – «показати все, на що ти здібний(а)». Педагогічна філософія портфоліо передбачає зміщення акценту з того, що учень (учениця) не знає і не вміє, на те, що він знає і вміє з певної теми, розділу, предмета; інтеграцію кількісних і якісних оцінок; підвищення ролі самооцінки. Використання Європейського мовного портфоліо дозволяє зробити процес іншомовного навчання більш прозорим для учнів, допомагаючи їм розвивати їхню здатність до відображення та самооцінювання, таким чином, надаючи їм можливість поступово збільшувати свою відповідальність за власне навчання. Використовуючи Європейське мовне портфоліо у навчанні учні знайомляться із загальноєвропейськими рівнями володіння мовою, вчать працювати з ними. Отже, за допомогою Європейського мовного портфоліо спрощується процедура впровадження європейських стандартів оцінювання учнів, в тому числі під час підсумкового тестування, які здійснюються за допомогою дескрипторів відповідно до Загальноєвропейських рівневих стандартів. Для успішної реалізації освітньо-розвивального потенціалу іноземної мови у початковій школі необхідно сприяти тому, щоб процес залучення учнів до вивчення предмета не тільки розширював їхній світогляд, але й сприяв би більш глибокому розумінню власної культури та її ролі в духовному та моральному розвитку людства. Процес навчання іноземної мови у початковій школі організовується відповідно до мережі годин, визначених навчальним планом. Учителі мають право вибору підручника, який відповідав би конкретним умовам навчання. Для повноцінного забезпечення навчального процесу вчитель, окрім підручника, який використовує у своїй роботі, може залучати інші засоби, адаптуючи їх до умов навчання. Успішна реалізація змісту навчання іноземної мови можлива за умови раціонального застосування навчальних засобів як основних механізмів виконання мети і завдань.

Доцільно активніше впроваджувати у практику школи електронні носії інформації, що не тільки урізноманітнюють навчальний процес, а й сприяють його ефективності, дозволяють індивідуалізувати та диференціювати навчальну діяльність учнів відповідно до їхніх особистісних рис, здібностей та рівнів навченості.

Основною формою навчання іноземної мови є урок. Зміст його визначає сам учитель. Він спирається на програму, матеріал підручника або посібника, який використовує у своїй роботі, враховує рівень навченості учнів і умови, у яких відбувається навчання. Види діяльності на уроці залежать від мети і завдань, вікових особливостей та інтересів учнів. Уроки мають бути комунікативно спрямованими, а тому пріоритетними видами діяльності є ті, що пов'язані з формуванням в учнів умінь і навичок використовувати мову як засіб спілкування. Зацікавленість учнів у засвоєнні мови значною мірою залежить від умотивованості навчальних дій, які виконуються на уроці. Оволодіння іноземною мовою відбувається не тільки на уроці. А тому органічне поєднання уроку, домашньої і позакласної роботи забезпечить ефективне формування комунікативних умінь, сприятиме розвитку в учнів самостійності, комунікативно-пізнавальної та соціальної активності. Результати навчальних досягнень, яких мають досягти учні, визначені для кожного етапу навчання. Вони характеризують рівень умінь з кожного виду мовленнєвої діяльності та узгоджуються з «Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання»⁵

Згідно з Навчальними програмами з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов, метою базової загальної середньої освіти є розвиток і соціалізація особистості учнів, формування у них національної самосвідомості, загальної культури, світоглядних орієнтирів, екологічного

⁵ Навчальна програма з іноземних мов для 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов: затв. Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804

стилю мислення і поведінки, творчих здібностей, дослідницьких і життєзабезпечувальних навичок, здатності до саморозвитку й самонавчання в умовах глобальних змін і викликів. Випускник основної школи – це патріот України, який знає її історію; носій української культури, який поважає культуру інших народів; компетентний мовець, що вільно спілкується державною мовою, володіє також рідною (у разі відмінності) й однією чи кількома іноземними мовами; має бажання і здатність до самоосвіти; виявляє активність і відповідальність у громадському й особистому житті; здатний до підприємливості й ініціативності; має уявлення про світобудову; бережно ставиться до природи; безпечно й доцільно використовує досягнення науки і техніки; дотримується здорового способу життя.

Зміст навчання забезпечується єдністю предметного, процесуального та емоційно-ціннісного компонентів і створюється на заходах оволодіння іноземною мовою у контексті міжкультурної парадигми, що передбачає навчання мови народу, який нею спілкується, та ознайомлення з його культурою. Такий підхід зумовлює формування готовності до міжкультурної комунікації у межах типових сфер, тем і ситуацій спілкування, визначених навчальною програмою. Після закінчення 9-го класу учні загальноосвітнього навчального закладу, які вивчають першу іноземну мову, досягають рівня A2+, учні спеціалізованої школи з поглибленим вивченням іноземної мови – рівня B1, а ті, хто оволодіває другою іноземною мовою, – рівня A2. Ці рівні характеризують результати навчальних досягнень у кожному виді мовленнєвої діяльності та узгоджуються із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти.

Завдання полягає у формуванні вмінь:

- здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою;
- розуміти на слух зміст автентичних текстів;

- читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту;
- здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань;
- адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою;
- використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів;
- критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб;
- висловлювати свої думки, почуття та ставлення;
- ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування;
- обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб;
- ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов.

Навчальною програмою з іноземних мов також визначені функції іноземних мов у реалізації мети базової загальної середньої освіти. У процесі навчання іншомовного спілкування комплексно реалізуються освітня, виховна і розвивальна функції.

Освітня функція спрямована на:

- усвідомлення учнями значення іноземної мови для життя у мультилінгвальному та полікультурному світовому просторі;
- оволодіння знаннями про культуру, історію, реалії та традиції країни виучуваної мови;
- залучення учнів до діалогу культур (рідної та іншомовної);
- розуміння власних індивідуальних особливостей як психофізіологічних засад для оволодіння іноземною мовою;

- усвідомлення значень мовних явищ, іншої системи понять, за допомогою якої сприймається дійсність;
- формування вміння використовувати вразі потреби різноманітні стратегії для задоволення власних іншомовних комунікативних намірів (працювати з підручником, словником, довідковою літературою, мультимедійними засобами тощо).

Виховна функція сприяє:

- формуванню в учнів позитивного ставлення до іноземної мови як засобу спілкування, поваги до народу, носія цієї мови, толерантного ставлення до його культури, звичаїв і способу життя;
- розвитку культури спілкування, прийнятої в сучасному цивілізованому суспільстві;
- емоційно-ціннісному ставленню до всього, що нас оточує;
- розумінню важливості оволодіння іноземною мовою і потреби користуватися нею як засобом спілкування. Розвивальна функція сприяє розвитку в учнів:
 - мовних, інтелектуальних і пізнавальних здібностей;
 - готовності брати участь в іншомовному спілкуванні;
 - потребу подальшого самовдосконалення у сфері використання іноземної мови;
 - здатності переносити знання й уміння у нову ситуацію шляхом виконання проблемно-пошукової діяльності. [32]

Ефективність навчання іноземній мові багато в чому визначається ступенем наближеності навчального процесу до умов керованого оволодіння мовою у природній іншомовній ситуації. Така обумовленість сприяє формуванню в учнів основних рис вторинної мовної особистості і передбачає:

- 1) розширення “кордонів” навчального часу і збільшення обсягу практичного використання мови як засобу спілкування; при цьому важливо не лише збільшення обсягу навчальних годин, що відводяться на вивчення

мови, але й пошук “виходу” за межі класної кімнати (наприклад, організація культурного обміну, в тому числі і через Інтернет);

2) послідовне виявлення закономірностей і ситуацій лінгвокультурної взаємодії в умовах спілкування, використання автентичної мови;

3) підвищення значущості змістових аспектів навчання по відношенню до мовних, що пов’язано з необхідністю стимулювання реальних інтересів і потреб учнів конкретного віку, розвитку їхньої самостійності як у навчальній, так і в позанавчальній взаємодії;

4) підвищення мотивації учнів до оволодіння іноземною мовою та її використання як засобу спілкування за умови створення природних мотивів спілкування за допомогою нового мовного коду та ін.

Якісне навчання іноземній мові передбачає створення умов для організації природного іншомовного спілкування як вільної, повної та адекватної реалізації здібностей і вмінь спілкування в даному його вигляді і в даній типовій ситуації. При цьому природне іншомовне спілкування може здійснюватися на різних рівнях володіння іноземною мовою, навіть на елементарному. Однак слід пам’ятати, що процес навчання іноземній мові значно відрізняється від природного мовленнєвого спілкування.

1.2. Ігрові технології як інноваційна діяльність вчителя іноземної мови

Гра становить природний та спонукальний контекст для мовної практики та створює численні можливості для навчання.

Ігри допомагають вчителю створювати контексти, в яких мова корисна та змістовна. Незважаючи на те, що ігри часто асоціюються із розвагами, ми не повинні втрачати з виду їх педагогічну цінність, особливо у навчанні іноземним мовам. Ігри ефективні, оскільки створюють мотивацію, знижують ступінь напруги учнів та дають можливість практикувати набуті знання під час справжнього спілкування.

Водночас із початком шкільного навчання відбувається вирішальна зміна соціальної ситуації в розвитку дитини. Її відносини з дійсністю перебудовуються: система взаємин «дитина – дорослий» диференціюється на дві частини: «дитина – батьки» та «дитина – учитель». При цьому остання визначає стосунки між дитиною і батьками, дитиною й іншими дітьми. Маленький школяр стає суб'єктом соціальних відносин і наділяється суспільно значущими обов'язками, за виконання яких отримує громадську оцінку. У 1-му класі для дитини вчитель стає найважливішою персоною. Його похвала або осуд часто мають більше значення, ніж оцінка батьків.

«Якщо вчитель став другом дитини, якщо ця дружба осяяна благородним захопленням, поривом до чогось світлого, розумного, у серці дитини ніколи не з'явиться зло», – писав Василь Сухомлинський.

Згідно Закону України "Про повну загальну середню освіту" на посади педагогічних працівників приймаються особи, які мають педагогічну освіту, вищу освіту та/або професійну кваліфікацію, вільно володіють державною мовою (для громадян України) або володіють державною мовою в обов'язку, достатньому для спілкування (для іноземців та осіб без громадянства),

моральні якості та фізичний і психічний стан здоров'я яких дозволяють виконувати професійні обов'язки. [38]

Виходячи з сучасних вимог до іншомовної освіти, з'являється важливе завдання – підготовка вчителя іноземної мови, яка повинна носити виражений культурологічний характер і бути спрямованою на формування здібностей адаптивної поведінки в спілкуванні з носіями культури країни, мова якої вивчається, а також формування на основі знання мови ментальності, стилю поведінки, традицій і звичаїв народу.

Міністерка освіти і науки Лілія Гриневич під час виступу на заході в межах офіційного старту проекту 15 березня 2019 року: «Зараз Нова українська школа є однією з найбільш підтримуваних суспільством реформ. Згідно з останніми опитуваннями вона має найбільшу частку одночасно глибокого розуміння та підтримки в українському суспільстві. Ми дуже серйозно ставимося до цього зворотного зв'язку. Він не лише допомагає згуртувати навколо змін активне коло зацікавлених українців, а й заручитися підтримкою наших міжнародних партнерів. І одним з таких партнерів, який повірив в українську реформу та розділив її цінності, стала Фінляндія. Одна з цілей Нової української школи – побудувати систему, що допоможе реалізуватись кожній дитині, а фінський проект сприятиме нам у цьому».

Міністерка повідомила, що проект називається «Learning together» («Вчимося разом»). За її словами, кожен із напрямів, за якими працюють кластери, вирізняється тим, що саме за ними фінська система освіти є однією з найуспішніших у світі.

Розвиток компетентностей учителя, популяризація освіти та створення сучасного освітнього середовища – за такими трьома кластерами працює фінський проект підтримки Нової української школи. Про це розповіла

Кластер №1 «Розвиток компетентностей учителя – вдосконалення системи професійної підготовки» передбачає:

- моніторинг результатів запровадження нових програм з підготовки вчителів;

- підготовку професійних стандартів для директорів та вчителів початкової школи;
- інноваційні підходи в освітніх програмах для педагогічних університетів та закладів післядипломної освіти.

Є доцільне зробити дефініційний аналіз терміну «компетентність», який широко вживається в науці і тлумачиться в різних контекстах⁶. Відтак компетентною вважається особа:

- 1) обізнана, досвідчена в певній галузі, якомусь питанні;
- 2) яка має певні повноваження.

Методика навчання іноземних мов як навчальна дисципліна має на меті забезпечення рівня розвитку професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови з точки зору сформованості методичної компетенції, яка є однією зі структурних компонентів вище зазначеної компетентності.

Під поняттям професійна компетентність ми розуміємо комплекс фахових знань, умінь, навичок та професійно значущих особистісних якостей вчителя. Для досягнення певного рівня професіоналізму майбутньому вчителю іноземної мови, необхідний цілий комплекс не тільки теоретичних знань та умінь, а й практичних навичок реалізації психологічних, дидактичних та методичних положень в галузі навчання і виховання на матеріалі іноземної мови.

Системний підхід уможливорює розгляд методичної освіти вчителя іноземної мови одночасно як системи та як процесу. Система методичної освіти вчителя іноземної мови початкової школи є системоутворюючим складником системи професійної освіти вчителя іноземної мови початкової школи, яка, в свою чергу, є складником системи іншомовної педагогічної освіти вчителів різних типів середніх навчальних закладів. При цьому всі тенденції розвитку однієї з систем обов'язково торкаються кожної з двох інших систем. Тенденції розвитку педагогічної освіти майбутніх учителів – передусім її орієнтація

⁶ Тлумачний словник української мови: Понад 12500 статей (близько 40000 слів) / [ред. д. філол. н., проф. Калашник В. С.]. –2-ге вид., випр. і доп. –Х. : Прапор, 2006. –992 с

на розвиток особистості вчителя та на оволодіння ним професійною культурою, орієнтація на рефлексію й інновації в його професійній діяльності – характеризують і систему іншомовної педагогічної освіти. В свою чергу, тенденції розвитку системи педагогічної освіти вчителів іноземних мов – білінгвальна педагогічна освіта, розширення спеціалізацій іншомовної педагогічної освіти, професійно-орієнтований розвиток іншомовної мовленнєвої компетенції студентів, їх освітня автономія є характерними й для системи професійної освіти вчителя іноземної мови початкової школи [6]. При цьому обов'язковому врахуванню одночасно підлягають і сучасні тенденції освітнього процесу з іноземної мови в початковій школі.

Принципи системи методичної освіти майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи⁷ :

1. Спрямованість системи методичної освіти вчителя іноземної мови початкової школи на передачу студентові методичної культури, яку складають знання про освітній процес з іноземної мови в початковій школі та про себе як учителя; навички здійснення методичної діяльності щодо навчання, освіти, виховання і розвитку молодших школярів; вміння реалізовувати професійні функції вчителя іноземної мови початкової школи, а також бажання бути вчителем іноземної мови початкової школи, яким пронизані попередні складники.
2. Професійна (не предметна) спрямованість системи методичної освіти вчителя ІМ початкової школи. Стрижнем, який формує систему методичної освіти вчителя ІМ початкової школи, є методична майстерність, основана на педагогічних і психологічних знаннях й уміннях та підкріплена всіма іншими навчальними дисциплінами з обов'язковою професійною спрямованістю.
3. Спрямованість системи методичної освіти вчителя ІМ початкової школи на підготовку вчителя-дослідника, що уможлиблює виділення науково-

⁷ Бігіч О.Б. Формування у студентів методичної компетенції вчителя іноземної мови початкової школи // Іноземні мови. – 2007. – No 2. – С. 27–31

дослідної роботи студентів інтегративним складником системи їх методичної освіти.

4. Функціональність системи методичної освіти вчителя іноземної мови початкової школи. Система має моделювати методичну діяльність учителя, основу якої складають вісім видів діяльності: проєктувальна, адаптаційна, організаційна, мотиваційна, комунікативна, контролююча, пізнавальна діяльність та допоміжні види діяльності (співи, гра на музичному інструменті, малювання тощо).

5. Спрямованість системи методичної освіти вчителя іноземної мови початкової школи на формування особистості вчителя. Характеристика особистості вчителя іноземної мови початкової школи представлена в межах окресленого І.О.Зимньою психологічного портрета вчителя іноземної мови початкової школи [18, с. 159-164].

6. Сприяння системи методичної освіти вчителя іноземної мови початкової школи фундаменталізації освіти студента, що передбачає оволодіння ним найсучаснішими основами наук.

7. Забезпечення системою методичної освіти вчителя ІМ початкової школи загальногуманітарної освіти студента, яка є інтегративним складником професійної освіти.

8. Технізація системи методичної освіти вчителя іноземної мови початкової школи, що передбачає, з одного боку, використання в навчальному процесі комп'ютерних засобів навчання, з другого, – навчання студентів їх застосування в освітньому процесі іноземної мови в початковій школі.

9. Забезпечення системою методичної освіти вчителя ІМ початкової школи високого рівня практичного оволодіння студентами методичною майстерністю, що залежить передусім від співробітництва вищого навчального закладу і початкової школи.

10. Інтегративність системи методичної освіти вчителя іноземної мови початкової школи. Серед напрямків такої інтеграції – 1) інтеграція навчальних курсів педагогіки, психології і методики без втрати специфіки кожної з дисци-

плін; 2) інтеграція трьох підсистем методичної освіти: "Класна робота", "Позакласна робота", "Науково-дослідна робота"; 3) інтеграції ІМ як фахового предмету з методикою, педагогікою й психологією та циклом лінгвістичних дисциплін – у системі методичної освіти вчителя ІМ початкової школи реалізовано передусім перші два та частково третій напрямки.

11. Забезпечення системою методичної освіти вчителя ІМ початкової школи можливості індивідуальної самореалізації кожного студента, що передбачає проектування індивідуальної траєкторії особистісного і професійного становлення студента як передусім самоосвіти.

12. Переконавання системою методичної освіти вчителя ІМ початкової школи в соціальній значущості навчального предмета "Іноземна мова".

13. Диференційоване оцінювання системою методичної освіти вчителя ІМ початкової школи не стільки методичних знань студента, скільки його методичних навичок, які дають реальне уявлення про досягнутий рівень методичної компетенції.

Таким чином – професійна компетентність учителя іноземної мови – це інтегроване утворення його особистості, яке синтезує в собі необхідні компетентності (психолого-педагогічну, лінгво-дидактичну, особистісно-мотиваційну), взаємовплив яких сприяє ефективній педагогічній взаємодії у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності учнів.

Психолого-педагогічна компетентність передбачає здатність до педагогічної взаємодії з учнями і має складатись із загальнокультурних, психологічних та педагогічних компетенцій. Загальнокультурні компетенції передбачають культурологічні, філософські, правові, економічні знання, знання про становлення людської особистості під впливом соціокультурних чинників, законів функціонування людини в суспільстві, уміння сформувати в учнів уявлень про багатоманітність соціокультурного простору, уміння створити ціннісно-мотиваційну базу учня для подальшого вивчення предмета «Іноземна мова».

Компонентами психологічних компетенцій є знання вікових психофізіологічних, ментальних особливостей учнів, закономірностей породження конфліктів, на міжнаціональній основі у тому числі, а також шляхи подолання таких конфліктів через навички міжкультурної взаємодії, знання узагальнених характеристик особистості учня: особливості функціонування пам'яті, мислення, уваги, загальних здатностей та характеру учня, уміння співвідносити подану інформацію з рівнем його мовленнєвого розвитку.

Підґрунтям для педагогічних компетенцій є знання теоретичних основ формування особистості, закономірностей перебігу педагогічного процесу, основ педагогічного менеджменту, обізнаність у проблемах планування навчально-виховного процесу, принципів функціонування педагогічної науки, уміння організувати процес навчання, виховання та розвитку особистості учня, узгоджувати зміст навчання з сучасними соціокультурними умовами, створювати умови для всебічного виховання творчої особистості, для її успішної соціалізації.

Лінгво-дидактична компетентність передусім, передбачає формування суто фахових та методичних компетенцій учителя іноземної мови. Вони пов'язані зі знаннями закономірностей функціонування мови у суспільному просторі, її провідних функцій, особливостей породження мовлення, взаємозв'язку між мовними й ментальними особливостями носіїв тієї чи іншої мови, набуттям навичок викладання предмета «Іноземна мова» з урахуванням його полікультурності, володіння системою методичних прийомів для уведення учнів у ситуацію міжкультурної комунікації, створеної у навчальних умовах; досконале володіння іноземною мовою як одним з засобів міжкультурної комунікації, основою для якого є полікультурність особистості як передумова успішності здійснення спілкування у процесі міжкультурної взаємодії (полікультурність – це особливий системотворчий компонент в структурі особистості, що передбачає визнання багатоманітності культурного простору та здатність до міжкультурної взаємодії).

Особистісно-мотиваційна компетентність визначається наявністю особливих якостей учителя іноземної мови, що є обов'язковими для ефективної педагогічної діяльності в умовах міжкультурної взаємодії, серед них зазначимо такі: широка культурологічна освіченість учителя, ініціативність, дисциплінованість, поміркованість, педагогічна креативність, його активна життєва позиція, ціннісні орієнтири, гнучкість, чуйність, здатність до прогнозування та аналізу результатів власної педагогічної діяльності та ін.

Нові підходи до вирішення проблем освіти, у тому числі і в галузі навчання іноземних мов і культур, висувають нові вимоги і до підготовки вчителя, його освітньо-кваліфікаційної характеристики, укладеної згідно національної рамки кваліфікацій та інших стандартів вищої освіти.

У Законі України “Про вищу освіту” запропоновано наступне тлумачення термінів.

Національна рамка кваліфікацій – цілісний опис національної шкали кваліфікацій у термінах компетентностей, в якому можуть бути виражені і співвіднесені між собою в узгоджений спосіб усі кваліфікації та інші навчальні досягнення, зокрема у вищій освіті. На основі національної рамки кваліфікацій укладаються галузеві рамки кваліфікацій, в тому числі і в галузі підготовки вчителів. Стандарти вищої освіти – сукупність норм, що визначають вимоги до освітньо-кваліфікаційного, освітньо-наукового рівня випускника вищого навчального закладу, змісту освіти, строків навчання і засобів діагностики якості освіти відповідних спеціальностей. Освітньо-кваліфікаційна характеристика – це перелік основних вимог до професійних якостей, знань і вмінь фахівця, необхідних для успішного виконання професійних обов'язків, реалізації професійної компетентності і методичної компетентності як її ядра. У цьому документі визначаються цілі освітньої і професійної підготовки випускника вищого навчального закладу, його компетентності, інші соціально важливі якості, система виробничих функцій і типових завдань діяльності й умінь для їх реалізації, а також сфера застосування праці випускника у структурі економічної діяльності.

Освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти – характеристика вищої освіти за ознаками ступеня сформованості професійної компетентності особи, що забезпечують її здатність виконувати завдання та обов’язки певного рівня професійної діяльності. Рівень професійної діяльності — характеристика професійної діяльності за ознаками певної сукупності професійних завдань та обов’язків (робіт), які виконує особа з вищою освітою. Компетентності в даному випадку – реалізаційні здатності особи, динамічна комбінація знань, розуміння, умінь, цінностей, інших особистих якостей, що описують результати навчання за освітньо-професійною програмою і лежать в основі кваліфікації випускника. Кваліфікація – офіційний формальний результат оцінювання й визнання результатів навчання особи за заданими стандартами, який характеризує її здатність виконувати завдання та обов’язки певного виду діяльності і визначається рівнем освіти. Під компетенцією маються на увазі повноваження особи, коло її службових та інших прав та обов’язків. Професійна компетентність учителя є сукупністю професійно-педагогічних компетентностей, які забезпечують готовність випускника до професійної діяльності на певному рівні (відповідно до галузевої рамки кваліфікацій) і наступний професійний ріст.

Рівень професійної компетентності вчителя іноземних мов зумовлений рівнем сформованості базових професійних компетентностей, пов’язаних з готовністю і здатністю реалізувати цілі навчання іноземній мові у початковій, основній і старшій школі з урахуванням сучасних соціальних вимог і реальних умов навчання. [31, 37-38]

Слід зазначити, що термін характеристика вчителя також стосується особистих / індивідуальних особливостей вчителя. У цьому сенсі їх можна розглядати як компетентності (які можна засвоїти та вдосконалити), так і як риси персональності (що характеризуються певною мірою стабільності).

У своєму дослідженні 2006 р. Борг вивчив понад 200 практикуючих та майбутніх вчителів англійської мови, а також викладачів інших предметів та визначив загалом одинадцять ключових відмінних характеристик, за якими

вчителі мови відрізнялися від викладачів інших предметів. Коли йдеться про визначення „добрих” чи „ефективних” викладачів мови за результатами цього дослідження окрім законних компетентностей, заснованих на академічному дослідженні, додатково повідомляє про викладачів мови, як їх бачать учні.

Цікаво відзначити, що аспект суб’єктивного сприйняття учнями якостей вчителя не був визнаний до середини 20 століття. Багато сучасних досліджень показали, що суб’єктивне сприйняття учнями характеристик викладача впливає на якість взаємодії вчителя та учня і, отже, впливає як на когнітивні, так і на афективні аспекти засвоєння іноземної мови. Очікується, що хороший вчитель іноземної мови володітиме знаннями цільової мови та культури, а також знаннями з освітніх наук (педагогіка, психологія), що дозволяє йому добре організувати клас, мотивувати, представляти, пояснювати та пояснювати матеріал зрозумілим способом. Окрім предметних компетенцій також можна виділити набір бажаних особистісних характеристик, які найчастіше включають теплоту, терпимість, справедливість та гарне почуття гумору.

Згідно концепції Нової української школи учитель має стати другом для учня. Це – аксіома. «Як дитина може бути на уроці, сприймати певну інформацію, якщо вона вчиться у людини, яку боїться? Цього не повинно бути. Якщо ти людину сприймаєш як друга, тоді інформація засвоюється краще і цікавіше».⁸ Нова українська школа потребує нового вчителя, який зможе стати агентом змін. Реформою передбачено низку стимулів для особистого і професійного зростання, з метою залучення до професії найкращих.

Насамперед творчому та відповідальному вчителю, який постійно працює над собою, буде надано академічну свободу. Учитель зможе готувати власні авторські навчальні програми, власноруч обирати підручники, методи, стратегії, способи і засоби навчання; активно виражати власну фахову думку. Держава гарантуватиме йому свободу від втручання у професійну діяльність.

⁸ Нова українська школа . Концептуальні засади реформування середньої освіти: Міністерство освіти і науки України. – 2016 URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення 20.09.2020)

Суттєвих змін зазнає процес і зміст підготовки вчителя. Учителі вивчатимуть особистісно-орієнтований та компетентнісний підходи до управління освітнім процесом, психологію групової динаміки тощо. У зв'язку з цим варто говорити про нову роль учителя – не як єдиного наставника та джерело знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини. Збільшиться кількість моделей підготовки вчителя. Форми підвищення кваліфікації буде диверсифіковано: курси при ІІПО, семінари, вебінари, онлайн-курси, конференції, самоосвіта (визнання сертифікатів). Учитель отримає право вибору місця і способу підвищення кваліфікації, як передбачено проектом Закону “Про освіту”.

Плануючи організацію освітнього середовища в початкових класах, не лише важливо, а й необхідно брати до уваги теорію розвитку дитини, описану в працях багатьох відомих вітчизняних і зарубіжних авторів (Е. Еріксон, Л.Виготський, Ж.Піаже та ін.).

Освітнє середовище у початкових класах має бути безпечним місцем, де діти відчуватимуть себе захищеними та в безпеці, де відбувається більшість навчальних видів діяльності. Окрім цього, освітнє середовище має відображати філософію концепції Нової української школи та освітню програму. відображати філософію концепції Нової української школи. З першого погляду на середовище в класі ми можемо зробити висновок кому воно належить – вчителям і їхньому баченню щодо освіти чи дітям і їхнім батькам, їхньому баченню освіти. Можна стверджувати, що середовище в класі, де не видно дитячих робіт, робіт їхніх сімей, членів місцевої громади, не належить дітям. Таке середовище створюється лише вчителем для того, щоб викладати навчальну програму без врахування таких чинників, як інтереси і потреби дітей, їхні по-передні знання та досвід. Лише вчитель здійснює контроль щодо того, як, де, і якими навчальними матеріалами будуть користуватися діти. У такому класі немає місця для творчості, досліджень, розвитку позитивної самооцінки дітей.

Всі діти заслуговують навчатися у такому середовищі, де забезпечуються їхні потреби – базові потреби, потреби у навчанні, додаткові потреби (для дітей з особливими освітніми потребами). У такому освітньому середовищі є баланс між навчальними видами діяльності, ініційованими вчителем, та видами діяльності, ініційованими самими дітьми. Таке середовище забезпечує можливості дітям робити власний вибір, можливості для розвитку нових та удосконалення наявних практичних навичок, отримання нових знань, розвитку свого позитивного ставлення до інших.

Дуже важливо, щоб вчителі повною мірою розуміли свою роль як моделі бажаної поведінки та ставлення до людей з повагою, добротою й відповідальністю. Учителі мають усвідомлювати основні риси відповідальності, яку вони несуть за своїх учнів, що передбачає такі обов'язки:

- Поважати кожную дитину
- Вірити в успішність кожної дитини
- Бути чесними і визнавати власні помилки
- Вміти слухати й дотримуватися конфіденційності
- Бути послідовними й справедливими
- Мати високі очікування щодо кожного учня, у тому числі учнів з особливими освітніми потребами
- Цінувати особисті зусилля дітей
- Організувати стимулююче навчальне середовище
- Постійно поновлювати свої знання про дитячий розвиток

Отже, освітнє середовище створюється для заохочення самовизначення дітей у класі та розвитку їхніх спроможностей, оскільки відомо, що люди, які контролюють те, що відбувається з ними, краще адаптовані до життя. Одним із важливих чинників для розвитку самовизначення і самоактуалізації дітей є забезпечення можливості здійснювати вибір у класі і, відповідно, приймати самостійні рішення, усвідомлюючи при цьому їх наслідки. Такі можливості для вибору вчителі можуть легко знайти впродовж навчального дня – це і вибір навчальних матеріалів, підходу до вирішення проблеми, місця за столом, де

вони хочуть працювати та ін. Ми, дорослі, знаємо, коли у нас є вибір змісту й підходів до поставлених проблем, ми виявляємо більше бажання і готовність працювати з ними. Те саме стосується і дітей. Їхні бажання і шкільні успіхи зростають, коли дитина певною мірою контролює своє навчання. Сучасні дослідження у сфері мозку, поведінкових ситуацій та індивідуальні свідчення підтверджують, що особистий вклад у поставлене завдання є гарною спонукою і дає позитивні результати. Отже, коли вчителі розширюють сферу питань, до вирішення яких вони залучають учнів, вони тим самим покращують якість навчання.

Щасливими можна назвати тих учителів, які дійшли зі своїм класом до того етапу, коли вони можуть сказати: «Незалежно від моєї присутності, клас працює. Група досягла самостійності». - Марія Монтессорі.

Висновки до розділу 1

Освітній процес у закладах освіти організовується відповідно до Закону України "Про освіту", Закону України "Про повну загальну середню освіту", інших актів законодавства, освітньої програми (освітніх програм) закладу освіти та спрямовується на виявлення та розвиток здібностей та обдарувань особистості, її індивідуальних здібностей, досягнення результатів навчання, прогресу в розвитку, зокрема формування і застосування відповідних компетентностей, визначених державними стандартами.

Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти визначає вимоги до освіченості учнів основної і старшої школи. Цей Державний стандарт ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого, компетентнісного і діяльнісного підходів, що реалізовані в освітніх галузях і відображені в результативних складових змісту базової і повної загальної середньої освіти. При цьому особистісно зорієнтований підхід до навчання забезпечує розвиток академічних, соціокультурних, соціально-психологічних та інших здібностей учнів.

Компетентнісний підхід сприяє формуванню ключових і предметних компетентностей.

До ключових компетентностей належить уміння вчитися, спілкуватися державною, рідною та іноземними мовами, математична і базові компетентності в галузі природознавства і техніки, інформаційно-комунікаційна, соціальна, громадянська, загальнокультурна, підприємницька і здоров'язберезувальна компетентності, а до предметних (галузевих) - комунікативна, літературна, мистецька, міжпредметна естетична,

природничо-наукова і математична, проектно-технологічна та інформаційно-комунікаційна, суспільствознавча, історична компетентності.

Метою вивчення іноземної мови є формування в учнів комунікативної компетентності з урахуванням комунікативних умінь, сформованих на основі мовних знань і навичок, оволодіння уміннями та навичками спілкуватися в усній і письмовій формі з урахуванням мотивів, цілей та соціальних норм мовленнєвої поведінки у типових сферах і ситуаціях.

Сучасна система навчання іноземних мов дає можливість застосовувати комунікативно-діяльнісний підхід оволодіння мовами як важливим засобом міжкультурного спілкування, усвідомлення учнями особливостей культури народів, мови яких вивчаються, власної національної культури.

Навчання на основі ігор зараз є міцно встановленою мовною педагогікою, яка закріпила свій статус у навчальних програмах для учнів по всьому світу.

«Комунікативні ігрові практики» в даний час є настільки ж поширеними, як і традиційні, ігри є першим попереднім видом навчальних занять, як заявила одна чверть молодих учнів, які беруть участь у ELLIE проект. На основі звітів викладачів, зібраних у 144 країнах, Garton et al. (2011, 12) повідомляють, що такі творчі заходи, як ігри, використовуються майже на кожному уроці більшістю (69,9%) респондентів. Ці висновки свідчать про те, що гра - це вже не випадкові нововведення, а скоріше звична практика ранньої мовної освіти.

Гра є ефективним засобом навчання, що охоплює різні види мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання, письмо), вона допомагає в оволодінні іноземною мовою, а крім того, учні відчують емоційне задоволення як у процесі гри, так і при досягненні результатів.

Суттєвих змін також зазнає процес і зміст підготовки сучасного вчителя іноземної мови. Учителі вивчатимуть особистісно-орієнтований та компетентнісний підходи до управління освітнім процесом, психологію групової динаміки тощо. У зв'язку з цим варто говорити про нову роль учителя – не як єдиного наставника та джерело знань, а як коуча, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини.

Поряд з традиційними, все частіше викладачі використовують нетрадиційні тобто нестандартні уроки : робота в малих групах, дискусія, рольові ігри, такі форми роботи як «мікрофон», «мозкова атака», «акваріум», інсценізація, «велике коло», «вертушка», «дебати».

Дуже важливо, щоб вчителі повною мірою розуміли свою роль як моделі бажаної поведінки та ставлення до людей з повагою, добротою й відповідальністю. Учителі мають усвідомлювати основні риси відповідальності, яку вони несуть за своїх учнів, що передбачає такі обов'язки:

- Поважати кожную дитину
- Вірити в успішність кожної дитини
- Бути чесними і визнавати власні помилки
- Вміти слухати й дотримуватися конфіденційності
- Бути послідовними й справедливими
- Мати високі очікування щодо кожного учня, у тому числі учнів з особливими освітніми потребами
- Цінувати особисті зусилля дітей
- Організовувати стимулююче навчальне середовище
- Постійно поновлювати свої знання про дитячий розвиток

Освітнє середовище у початкових класах має бути безпечним місцем, де діти відчуватимуть себе захищеними та в безпеці, де відбувається більшість навчальних видів діяльності. Окрім цього, освітнє середовище має відображати філософію концепції Нової української школи. З першого погляду на середовище в класі ми можемо зробити висновок кому воно належить – вчителям і їхньому баченню щодо освіти чи дітям і їхнім батькам, їхньому баченню освіти. Можна стверджувати, що середовище в класі, де не видно дитячих робіт, робіт їхніх сімей, членів місцевої громади, не належить дітям. Таке середовище створюється лише вчителем для того, щоб викладати навчальну програму без врахування таких чинників, як інтереси і потреби дітей, їхні по-передні знання та досвід. Лише вчитель здійснює контроль щодо того, як, де, і якими навчальними матеріалами будуть користуватися діти. У

такому класі немає місця для творчості, досліджень, розвитку позитивної самооцінки дітей.

РОЗДІЛ 2

ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВНИЙ ЗАСІБ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ІНШОМОВНОГО ГОВОРІННЯ УЧНІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

2.1. Навчально-ігрова діяльність як засіб інтенсифікації іншомовного спілкування учнів початкової школи

Гра є природним засобом для розуміння дітьми навколишнього світу. Тому це має бути невід'ємною частиною їхнього навчання, включаючи вивчення іноземних мов.

Оскільки гра є домінуючим заняттям дітей молодшого шкільного віку вдома та за його межами (за даними Хайта і Міллера, ігри є суттєвими мотивація до вивчення мови, яка може бути сильнішою за батьківський вплив та ставлення. Ще однією значною перевагою впровадження гри в класі з вивчення іноземної мови є те, що вона, як правило, передбачає певний ступінь фізичного навантаження, що дозволяє дитині досліджувати навколишнє середовище.

Використання гри у навчанні є "основою цього навчання" та першочерговою потребою молодих учнів. Елемент руху відрізняє гру від традиційних, статичних завдань у класі та дає можливість дитині тривалий час зосереджувати увагу. Гра при вивченні іноземних мов збільшує участь гравця та покращує розуміння світу та реальності. Іноземна мова стає ще одним інструментом для вивчення оточення дитини.

Для досягнення мети гри учасникам потрібно відпрацьовувати цільову мову, слухаючи, задаючи та відповідаючи на запитання, обговорюючи, просячи пояснень, сперечаючись та розмовляючи про правила. Все це надає можливості для відпрацювання цілого ряду мовних областей та навичок, таких

як граматичні зразки, тематична лексика, сімейства слів, вимова та мовні шматки. Інакше подібні практики можуть бути важко організувати та сприйматися дітьми як нецікаві та нудні. Цей тип мови можна позначити “прихованою практикою”, заявляючи, що вона є несвідомою, ненавмисною, незапланованою, оскільки вона є результатом іншої діяльності. При засвоєнні першої та другої мов цей процес називається випадковим навчанням. Оскільки ігри часто повторюються як частина навчальних занять, вони створюють численні можливості для випадкового навчання.

Під час ігрової діяльності роль вчителя переходить від ініціації, орієнтованої на вчителя, до спостереження та сприяння вчителю. Цей зсув має своє відображення у взаємодії в класі - під час гри, як правило, ті, хто навчається, беруть під контроль дискурс в класі, і час їх розмови стає максимальним.

Ігри змінюють темп уроку та порушують розпорядок занять, додаючи новизну та різноманітність. Насправді діти часто сприймають гру як протилежність традиційній шкільній діяльності і сприймають мовні ігри як своєрідне легке полегшення, що підвищує їх мотивацію. Нарешті, під час гри дітям потрібно взяти під контроль відповідальність за проведення занять у класі і стати автономними гравцями (та користувачами мови), які привласнюють іноземну мову для своїх особистих потреб. Гра дає дітям мету навчання, а також мету використання (та вивчення) іноземної мови. Залежно від характеру мовної практики, що генерується під час гри, ігри можна розділити на ігри з контролем правил та комунікативні. Перші, які також називають прихованими тренуваннями або іграми, орієнтованими на точність, передбачають точне відтворення заздалегідь вибраного мовного зразка, що базується на повністю або напівконтрольованій практиці.

У іграх на спілкування (зосереджені на плавному спілкуванні) учням потрібно співпрацювати в групах або парах, щоб виконати завдання, заповнивши інформаційну прогалину. Мова, якою вони користуються, може бути попередньо викладена та змодельована; однак завдання передбачає спонтанну постановку мови, а не механічне повторення.

Комунікативні ігри включають такі заходи, як:

- опишіть та намалюйте;
- знайдіть відмінності;
- опишіть та влаштуйте.

Потрібно зазначити, що потенційні мовні здобутки, отримані в результаті викладання іноземних мов на основі ігор, визначаються віком та різняться залежно від вікових груп. Що стосується вибору відповідних ігрових завдань, дуже маленькі учні (до 6 років) “потребують особливого поводження”. Значна частина навчання у цій віковій групі відбувається через гру, оскільки учні дошкільного віку не мають навичок грамотності (навіть рідною мовою) і вивчають цю мову здебільшого випадково. По суті, це передбачає обробку значення мови з метою її розуміння разом із повним ігноруванням мовної форми. Крім того, знання дітей раннього віку про світ та їх усвідомлення процесу навчання є обмеженими, і їхня потреба в русі досить велика. Отже, діяльність, що використовується з дуже маленькими учнями, не має певної мовної спрямованості, а навпаки, повинна допомагати їм у загальному розвитку. Ігрові інструкції є короткими, послідовно розподіленими і при першій грі подаються рідною мовою учнів. Основна увага приділяється співпраці, а не конкуренції. Ігри дуже молодих учнів максимізують можливості для руху. Відповідно до Reilly and Ward (2003, 8-9), ігрове навчання з маленькими учнями повинно базуватися на таких навичках та видах діяльності:

- спів;
- повторення та рими;
- історії;
- загальна фізична реакція;
- малювання;
- забарвлення;
- вирізання;
- наклеювання;

- головоломки;
- переодягання, акторство та удавання.

З віком діти починають підходити до мови більш аналітично і, починаючи навчання в школі, розвивають навички грамотності та певний рівень обізнаності про структуру та форму мови. Вони починають організовувати своє навчання. Вони стають менш егоцентричними та більш охочими співпрацювати та / або конкурувати. Отже, ігри, що використовуються з дітьми початкової та базової школи, можуть (і повинні) ставати більш залежними від мови, тобто вони мають чітко визначену мовну спрямованість, таку як практика вимови, словниковий запас, граматичні структури, мовні функції та вимова. По-перше, в початкових класах можуть бути запроваджені карткові ігри, такі як “Словниковий запас” чи “Пам’ять”; однак слід бути обережними, оскільки ігри з переглядом покладаються на здатність учнів до написання. Ігри на читання та письмо на рівні слів можна робити з дітьми 8 та 9 років (наприклад, бінго, кросворди, карти слів, а також настільні ігри, такі як Змії та сходи). На той час, коли діти досягають 11–12 років, ігри, якими вони готові розвиватися, є досить широкими.

Особливо у галузі навчання молодших учнів у своїй книзі "Навчання дітей на мовних заняттях" Елен Вантєс стверджує, що важливо враховувати вік, потреби, психомоторний, когнітивний, афективний та лінгвістичний розвиток учнів у віці до дванадцяти років. Дійсно, навчання дітей мовою вимагає глибоких знань методів навчання мови, а також хорошого розуміння дітей. Ось чому не можна випускати з уваги різні стадії психокогнітивного розвитку дитини. Що стосується розвитку дитини, Піаже пояснює життєві етапи як такі: «Ми спочатку новонароджені (перший місяць життя), потім ми є дитиною (до більш-менш 2 років старі), потім маленькі діти (до 5 до 6 років), потім діти (до 11 до 12 років), потім до підлітків (до 13 до 14 років), потім підлітки (до 17 до 20 років), і, нарешті, ми дорослі ». Спираючись на вищезазначені визначення, ми спостерігаємо, що розвиток дитини суттєво впливає на її пізнавальні здібності, з якими ми повинні ретельно обробляти, вивчаючи іноземну мову.

Щоб зробити викладання та вивчення іноземної мови у класах більш приємним, викладачам пропонується, особливо тим, хто навчає молодшу аудиторію, використовувати гру під час занять. З огляду на це, буде використано приклади, щоб спочатку визначити, що мається на увазі під грою, а потім встановити, яку роль та функції вона виконує у класах з вивчення іноземної мови. Ось погляд Брунера (цитований у Vanthier, 2009: 47) з цього приводу: «Оскільки він представляє як повторювані, так і інноваційні структури, саме завдяки грі дитина має доступ до мови. Завдяки індивідуальній мотивації, яку він генерує, він може забезпечити точку зльоту. Гра - це лінгвістична платформа для експериментів ". З цього приводу ми спершу спробуємо побачити, що таке гра, а потім на прикладах її роль та функції в класах із вивченням іноземної мови. Що таке гра? Коли ми перевіряємо словник на значення терміна "граючи", ми бачимо, що він походить від латинського слова "jocus", що означає "жартувати, дурити". Подібним чином Роберт (2003) визначає це як "фізичну чи розумову діяльність, що є абсолютно безоплатною, і яка, на думку того, хто віддається їй, не має жодної іншої мети, крім задоволення, яке вона надає". З цих визначень, на перший погляд, гра сприймається як діяльність, яку діти виконують заради простого задоволення, якому вони присвячують більшу частину свого часу. Однак нас не повинно обманювати ця реальність, адже, як зазначає Кергомард, у своїй книзі "Дошкільна освіта в школі" "Гра - це робота дитини, це її професія, її життя", вона є компонентом, який відіграє важливу роль у фізичному та психічному зростанні дитини. Гра складає серце навчання дітей і готує їх до життя. Тому за допомогою ігор діти можуть імітувати поведінку дорослих, навчитися працювати та співпрацювати у складі команди, навчитися управляти стресом та навчитися ознайомлювати з соціальними нормами.

У галузі викладання та вивчення іноземних мов гра вважається інструментом навчання з 1990 року і практикується у формі ігрових занять у мовних

кабінетах. Викладачам іноземної мови рекомендовано використовувати гру, особливо в початковій освіті, оскільки вона дозволяє учням вчитися, граючи. У Концепції НУШ представлено коментар щодо специфіки організації освітнього процесу в школі I ступеня. Так, у початковій школі адаптаційно-ігровий цикл навчання (1–3-й класи) протиставлений основному (4-му класу), більш звичному українському вчителю.

Технологія ігрового навчання – це така організація навчального процесу, під час якої навчання здійснюється у процесі включення учнів в навчальну гру (ігрове моделювання явищ, «проживання» ситуації).

Дитяча гра — це вид діяльності, який виник історично, й полягає у відтворенні дітьми дій дорослих і стосунків між ними в особливій умовній формі [19, с. 247].

У дітей молодшого шкільного віку ефект гри ґрунтується на мимовільному запам'ятовуванні. Гра є тією самою діяльністю, яка сприяє мимовільному запам'ятовуванню. На думку педагогів гра — вид діяльності в умовах ситуацій, спрямованих на відтворення та засвоєння суспільного досвіду, в якому складається й удосконалюється самоврядування поведінкою [44, с. 127].

У Новому словнику методичних термінів і понять гру на заняттях з мови визначено як «форму діяльності в умовах ситуацій, що спеціально створюються з метою закріплення й активізації навчального матеріалу в різних ситуаціях спілкування» [1, с. 74].

У ході наукових досліджень було виявлено цілу низку аргументів на користь вивчення мови на основі ігор. Наприклад, Паунд стверджує, що гра забезпечує конкретний контекст для предмета, що викладається (або вміння), і можливість для практики без тиску. Контекст справжній, і, як зазначив Малей, "на час гри він змінює зовнішню реальність". Забезпечення безпечних та небезпечних обставин спонукає дітей експериментувати, перевіряти уявні рішення та переглядати сценарії. Роблячи це, він виявляє природну схильність молодих учнів до участі в грі та стимулює їх творчість, водночас спираючись

на їх повсякденний досвід реального життя, роблячи гру особисто особистісною та мотивуючою.

Гра є ефективним засобом навчання, що охоплює різні види мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання, письмо), вона допомагає в оволодінні іноземною мовою, а крім того, учні відчують емоційне задоволення як у процесі гри, так і при досягненні результатів.

Мовні ігри можна розділити за різними принципами. Наприклад, їх можна поділити на дві класифікації: лінгвістичні (вони зосереджені головним чином на точності) та комунікативні ігри (вони засновані на успішному обміні інформацією).

- сортування, замовлення чи влаштування ігор. Наприклад, у учнів є набір карток з різними виробами вони сортують картки за продуктами, знайденими в продуктовому магазині, та продуктами, знайденими у відділі магазину.

- ігри з інформаційним розривом. У таких іграх один або кілька людей мають інформацію, необхідну іншим учасникам щоб виконати завдання. Наприклад, одна людина може мати малюнок, і його партнер повинен створити подібний малюнок, прослуховуючи інформацію, передану людиною з малюнком

- відгадування ігор. Це варіація ігор з інформаційним розривом. Один з найвідоміших прикладів - гра в відгадування - це 20 питань, в яких одна людина думає про відому людину, місце чи річ. Інші учасники можуть задати 20 запитань так / ні, щоб знайти підказки, щоб вгадати, хто чи що думає людина

- ігри на відповідність. Як впливає з назви, учасникам потрібно знайти відповідність слову, малюнку чи картці. Наприклад, студенти розміщують 30 карток слів, що складаються з 15 пар, лицьовою стороною вниз у довільному порядку. Кожна особа перевертає дві карти одночасно, з метою перевернути відповідну пару, використовуючи їх пам'ять.

- ігри маркування. Це форма відповідності, коли учасники збігають ярлики та картинки.

- обмін іграми. У цих іграх студенти обмінюються картками, іншими предметами чи ідеями.

- настільні ігри. Ерудит - одна з найпопулярніших настільних ігор, яка особливо виділяє мову.

- рольові ігри / драми. Рольова гра може залучати учнів до ролей, які вони не виконують у реальному житті, наприклад, стоматолог, в той час як моделювання може включати студентів, які виконують ролі, які вони вже виконують у реальному житті або може грати, наприклад, клієнт у ресторані. Драми - це, як правило, вистави за сценарієм, тоді як у рольових іграх та моделюванні студенти придумують власні слова, хоча підготовка є часто корисною.

Також мовні ігри можна поділити на конкурентоспроможні (учень намагається першим досягти мети) та кооперативні ігри (учні намагаються разом досягти однієї мети; вони допомагають одне одному). Ці змагальні ігри можуть бути модифіковані, щоб зменшити конкурентний елемент та додати кооперативний елемент.

За досягненням практичної мети уроку ігри можна класифікувати таким чином⁹:

1. Фонетичні ігри – мають на меті засвоєння учнями знаків транскрипції, практикують їх у сприйманні звуків на слух. Під час таких ігор діти тренуються у вимові іншомовних слів, відбувається тренування сліхової пам'яті.

Такі ігри доцільно використовувати на уроці після викладання нового матеріалу на етапі тренування у мовленні.

- Гра «Хто має найкращій слух?»

Учитель: «Зараз я буду вимовляти українські й англійські звуки. Ваше завдання – підняти руку, коли почуєте англійський звук, а коли український – руку опустити»

⁹ Івченко-Чехолка Ю.В. Збірка ігор з іноземної (англійської) мови, 2018 URL:<https://naurok.com.ua/zbirka-igor-z-inozemno-angliysko-movi-4581.html> (дата звернення 10.10.2020)

Учні, що помиляються, вибувають з гри. Виграє та команда, в якій до кінця гри залишиться більше учасників.

- Гра «Хто знає символи звуків найкраще?»

Учитель вимовляє англійські звуки, а учні показують відповідні їм знаки транскрипції.

Учитель показує знаки транскрипції, а учні називають відповідний їм голосний або приголосний звук або слово, в якому є цей звук.

За кожен правильну відповідь учень отримує бал. Виграє той, хто набере більшу кількість балів.

- Гра «Хто має найкращу вимову»

Учитель вимовляє декілька слів чи речень, кидаючи м'яч одному з учасників гри. Останній повинен відтворити слова або речення у тому самому порядку, повторюючи вимову та інтонацію вчителя. Кожен учень відповідає двічі. Виграє той, у кого краща англійська вимова.

- Гра «Ланцюжок»

Вимовляння нових слів відповідно до останньої літери слова. Учень вимовляє слово, після чого наступний гравець повинен сказати відповідно до останньої літери попереднього слова нове слово, яке починається з цієї букви. Наприклад: перше слово «грати», наступний учень говорить «молодий», оскільки остання буква слова грає «у». Якщо учень не пам'ятає жодного слова з конкретною літерою або якщо він вимовляє те саме слово, яке вже було використано, він повинен залишити гру. Ці легкі ігри дуже люблять діти. Мета цієї гри - перевірити, чи правильно учні пишуть та вимовляють слова. Під час цієї гри діти мають можливість вивчати нові слова і пригадати забуті. Найкорисніший час для гри в цю гру - це останні 15 хвилин заняття, оскільки це допоможе учням повторити слова, які вони вивчили того дня чи раніше, і це принесе радість останній частині заняття. Цю гру можна проводити для учнів середнього рівня, але не для учнів вищого рівня (для просунутих), оскільки вона може бути нудною та легкою для них

2. Лексичні ігри – метою цих ігор є повторення назв предметів, повторення лексики з будь-якої теми, удосконалення орфографічних навичок.

Лексичні ігри можна застосовувати як мовленнєву розминку на початку уроку, з метою перевести учнів на іншомовну мовленнєву діяльність, активізувати отримані раніше знання, вдосконалити репродуктивні лексичні навички або як спосіб систематизації вивченого в кінці уроку.

- Гра: Збіг пам'яті

Гра підходить до молодших учнів від 6 років. Після того, як учні майже освоїли новий словниковий запас, вони отримують набір карток із зображенням вивчених слів, а також флеш-картки із надрукованим словом. Якщо учні правильно збігають слово з фотографією, вони залишають дві картки собі. Виграє той учасник, у котрого наприкінці гри найбільша кількість зібраних карток.

Маленькі діти люблять змагання, а отже, вони хочуть, щоб у кінці було найбільше матчів. Щоб додати додатковий елемент у цю гру, учні повинні створити повне речення, перш ніж вони зможуть зберегти картки зі словами та малюнками.

- Гра «Четвертий зайвий»

Викреслити «зайве» слово. Кожна правильна відповідь 5 балів.

1. apple, ball, orange, cake
2. bedroom, living-room, sofa, dining-room
3. swing, bed, roundabout, slide
4. sofa, chair, table, balloon
5. girl, one, four, three
6. kite, bike, car, skateboard
7. hall, bathroom, TV, kitchen
8. circle, square, roundabout, triangle
9. pencil, book, pen, nest
10. slide, door, wall, floor

- Гра «Що зникло?»

Впиши літеру, що зникла. Кожне правильне слово 2 бали.

BLA_K

WH_TE

AP_LE

_ELLOW

OR_NGE

BL_E

3. Граматичні ігри – вчать учнів складати речення, що починаються новими словами, вживати граматичні конструкції, тренують дітей у вживанні дієслівних форм, в утворенні питальних та заперечних речень.

Такі ігри доцільно вживати під час подачі нового матеріалу, вони допоможуть учням засвоїти граматику англійської мови легше, швидше, веселіше.

- Гра «Що з цим можна робити?»

Учитель пише на дошці назви предметів, наприклад, paper bag, a mirror, a hammer, a table, a pencil-box (замість цього можна використовувати малюнки предметів). Учитель ставить класу запитання: What can you do with a paper bag?

Pupil 1: We can put things in it.

Pupil 2: We can light fire with it.

Pupil 3: We can blow in it and then make a bang

Команда (або учень), котра остання придумала, що можна робити з цим предметом, отримує бал. В такий спосіб говорять про інший предмет, заданий учителем.

- Гра «Луна»

Учитель промовляє правильні дієслова, а учні добавляють закінчення -ed, називаючи їх другу форму (минулий час). Якщо вчитель називає неправильне дієслово, учні повинні промовчати. Той, хто помилково додасть до неправильнодієслова закінчення -ed, вибуває. Перемагає той, хто залишився у грі.

- Гра «Продовж речення»

Учитель пропонує тему. Один учень промовляє перше слово речення. Наступний – друге, яке продовжує речення. Гра триває, доки хтось не промовить слово, що граматично чи синтаксично недоречне. Клас обговорює помилку. Якщо повне речення утворене без помилок, наступний гравець каже «period» і починає нове речення новим словом. Гра триває у швидкому темпі. Гра також допомагає тренувати лексичний запас учнів.

- Гра «Хто уважніший?»

Учитель заздалегідь готує дві картки: одну зі знаком «+», іншу зі знаком «-»
Учитель називає число і показує одну картку. Якщо це «плюс», то учень повинен назвати наступне число, якщо «мінус» - попереднє.

- Учитель об'єднує учнів у дві команди. На дошці англійською мовою у два стовпці написані числівники. Учитель промовляє їх англійською мовою, а учні на дошці викреслюють названі числівники.

- Гра «Знайди помилку»

Учитель об'єднує учнів у групи по 3-4 осіб у кожній. Учасникам гри він показує картинку, на якій написано речення з граматичною помилкою. Упродовж 30 секунд потрібно знайти цю помилку.

Якщо ніхто з учасників першої команди не впорався з завданням, картку передають наступній групі учнів. Та команда, яка впоралась із завданням залишає картку собі. Перемагає група, яка збере більше карток.

- Гра: Так чи Ні

Ця гра є популярною серед учнів початкових класів у віці від 8 до 11 років. По суті, гра полягає в наступному: у невеликих групах студенти по черзі записують слово, виходячи з теми, що висвітлюється в підрозділі. Скажімо, тема - тварини. Один учень вибере тварину і запише, не показуючи нікому. Потім інші учні групи по черзі задаватимуть запитання, на які гравець відповідає «так» чи «ні», щоб здогадатися, що це за тварина.

Наприклад:

- "Чи живе тварина в лісі?" – Ні (– “Does the animal live in the forest?” – No)

- "Чи може тварина літати?" – Ні (– “Can the animal fly?” – No)

- "Чи живе тварина на фермі?" – Ні (– “Does the animal live on a farm?” – No)
- “Чи вмiє тварина плавати?” – Так (– “Can the animal swim?” – Yes)
- "Тварина страшна?" – Ні (– “Is the animal scary?” – No)
- "Тварина насправді велика?" – Ні (– “Is the animal really big?” – No)
- "У тварини є панцир?" – Так (– “Does the animal have a shell?” – Yes)
- "Це тварина черепаха?" - ТАК! (– “Is the animal a turtle?” – YES!)гри

4. Ігри на розвиток навичок читання – ігри, що розвивають техіку читання спочатку окремих слів, потім речень та невеличких текстів. На більш пізньому етапі за допомогою ігр можна вчити дітей самостійно складати тексти із запропонованими словами, словосполученнями.

- Гра «Вставте пропущене слово»

Клас ділять на дві команди. Вчитель записує надощці речення, виписані з будь-якого тексту підручника, що передають його загальний зміст. Але в реченнях пропущені ключові слова чи словосполучення. Усні уважно читають про себе всі речення, виписані на дощці. Потім за сигналом вчителя гравці обох команд відкривають підручник на вказаній сторінці і починають читати текст, шукаючи у ньому необхідне слово або словосполучення до кожного речення. Учень, котрий першим знайшов, підходить до дошки і вписує його у відповідну клітинку. Якщо він не помилився, його команда одержує бал. Виграє та команда, яка набере найбільшу кількість балів.

- Гра «Знайди потрібну відповідь»

Учитель готує два набори карток. Перший набір включає в себе питання до прочитаного тексту, другий – ключові слова та словосполучення, необхідні для відповіді.

Клас ділять на дві команди. Вчитель роздає учням картки з ключовими словами та словосполученнями. Учитель швидко показує гравцям картку із питанням, а потім забирає її. Учень, що має картку з ключовим словом або словосполученням, необхідним для відповіді на це питання, встає, показує її всім учням і називає це слово або словосполучення.

(Учитель швидко показує гравцям картку із питанням. Учень не тільки знаходить потрібне слово або словосполучення зі свого набору, але й дає повну відповідь на питання. Якщо учень відповів правильно, його команда одержує бал.

5. Ігри на розвиток навичок аудіювання:

- Гра «Яке слово лунає?»

Ціль: формування навичок встановлення адекватних звукобуквених співвідношень.

Хід роботи: учням пропонується набір із 10–20 слів. Викладач починає читати з визначеною швидкістю слова в вільній послідовності. Учні повинні зробити наступне:

Варіант 1. Знайти в списку слова вимовлені викладачем і поставити поряд з кожним з них порядковий номер по мірі їх вимовляння викладачем.

Варіант 2. Відмітити в списку тільки ті слова, які були сказані викладачем.

Варіант 3. Записати на слух слова, яких нема в списку, і намагатися знайти їх в словнику, і, якщо вони не відомі учням, виписати їх значення, встановити, чи були допущені орфографічні помилки при їх написанні.

Перемагає той, хто найбільш якісно виконає завдання.

- Гра «Порівняй»

На дошці кріпиться малюнок. Учитель описує малюнок, припускаючись помилок чи неточностей в описі. Учні повинні назвати усі невідповідності зображеного на малюнку й опису вчителя. За кожну зауважену невідповідність зараховують один бал.

- Гра «Слідопит»

Учнів ділять на 2-3 команди. У класі заховано кілька предметів. Представник кожної команди за інструкцією вчителя (для кожного учасника індивідуальна інструкція для пошуку іншого предмета) упродовж 1-1,5 хвилин повинен знайти якомога більше предметів.

Приклади інструкції: in the left corner of the room, on the window, near the door, on the chair.

Перемагає команда, представники якої знайшли усі предмети згідно з інструкцією вчителя.

- Гра «Пісня в смужку»

Клас ділять на 2-3 команди. Кожна команда отримує набір смужок паперу, на яких написано по рядку пісні. Учні двічі прослуховують пісню. З набору смужок вони повинні скласти пісню і проспівати її. Виграє команда, яка швидше впоралася з завданням.

- Загадки

- a) Clean, but not water,
White, but not snow,
Sweet, but not ice-cream,
What is it? (Sugar)
- b) I am always hungry,
I must always be fed,
The finger I touch,
Will soon turn red. (Fire)
- c) Always runs but never walks,
Often murmurs, never talks,
Has a bed but never sleeps,
Has a mouth but never eats? (A river)
- d) I fly, yet I have no wings.
I cry, yet I have no eyes.
Darkness follows me;
Lower light I never see.(A cloud)

6. Ігри на розвиток навичок усного мовлення

Ігри на розвиток усного мовлення сприяють активізації лексики з певної теми або певних мовних зразків. Діти вчаться складати діалогічні або монологічні висловлювання за мовними ознаками.

Вчитель створює у класі реальні або напівреальні ситуації, розвиваючи практичні вміння та навички у дітей в сферу комунікації. Але вчителю слід

пам'ятати, що реальність(саме тут, саме у цей проміжок часу) зумовлює багату фантазію та уяву дітей. Дітям зовсім нескладно уявити присутність у класі казкового персонажу, який «допомагає» у навчанні, «намалювати» за допомогою слів, мімики та жестів якогось монстра або дракона, уявити вовка, який розмовляє з Червоною Шапочкою. До речі, казковий персонаж може відрізнитися від свого казкового двійника. Фантазія та уява – складові дитячого світу.

- Гра «Хто більше?»

Учитель називає слово і кидає м'яч будь-кому з учнів. Учень повинен спіймати м'яч, придумати речення із цим словом і кинути м'яч назад вчителю. Коли всі гравці назвуть речення з цим словом, учитель називає інше слово, і гра продовжується. Учень, який не зміг придумати речення або допустив помилку вибуває з гри.

- Гра «Зароби мільйон»

Учні ділять на команди. Учитель заздалегідь пропонує теми гри. Учні вдома готуються до них.

Кожна команда отримує набір карток з назвами тем, які мають певну вартість. Сума усіх карток – 1 мільйон. Тем на картках не повторюються. Якщо учень розповість тему, вказану на картці, то його команда заробляє суму, зазначену на картці. Після розповіді картку можна подарувати команді-суперниці. Якщо картка обійшла усі команди, її анулюють. Перемагає команда, яка перша збрала мільйон.

7. Рухливі ігри.

Діти полюбляють бавитися. Вони мають здібності знаходити щось цікаве та веселе навіть під час уроку, що створює певні труднощі для вчителя. Вони можуть сміятися, штовхати один одного у дуже незручний момент. Іноді не слід вгамовувати їх. Особливо тоді, коли вони вносять свій елемент у процес навчання. Тоді діти виявляють своє бачення сюжету гри, своє «Я», вони можуть верещати, жестикулювати, прицьому їхні обличчя можуть бути похмурими, трагічними або випромінювати радість. Діти імпровізують і

виявляють свої здібності, характер. Гра стає реальністю, у якій вони охоче спілкуються іноземною мовою.

- Гра з м'ячем

Діти стають в коло. Звучить музика, учні передають м'яч по колу під музику. Коли музика зупиняється, учень, у якого опинився м'яч, повинен поставити будь-яке питання будь-якому учневі і кинути йому м'яч. Учень якому кинули м'яч повинен відповісти на питання.

P1:- Are you a pupil?

P2:- Yes, I am

І гра продовжується далі.

- Гра «True or False»

Учитель розділяє учнів на дві команди. Кімната умовно ділиться на дві частини – «true» та «false». Учитель показує картку з числом і називає його або навмисно називає неправильне число. Якщо число назване учителем співпадає з числом на картці, то учні стрибають на «правду», якщо ні- то на «брехню». Учні, які стрибнули неправильно, вибувають. Виграє команда, в якій на кінець гри залишилось більше учасників.

- Гра « Слідуй інструкціям»

Учні беруть картку, читають інструкцію та виконують її.

Наприклад:

Find a blue pencil.

Jump like a frog.

Write the word «white» on the blackboard.

Draw a fish.

Put your pencil on the chair.

Draw the sun.

Find a pen.

Sit still.

Draw the moon.

Go to the blackboard.

Draw the star.

Put your pencil behind the table.

Діти вчаться спілкуватись, коли самі беруть участь у спілкуванні – практично використовують вивчену мову: слухають, говорять, читають, пишуть, малюють, грають. Використання інтерактивних ігор, ігрових моментів, віршів сприяє кращому засвоєнню матеріалу молодшими школярами.

Інтерактивна гра вимагає емоційної та розумової діяльності, а також розвиває вміння спілкуватися: слухати інших гравців, погоджуватися або не погоджуватися, знаходити найкращі шляхи вирішення завдання, працювати спільно в групі, поводити себе виховано. Гра спонукає дітей до спонтанного мовлення й надає можливості побороти сором'язливість і страх перед іноземною мовою. Вона є прикладом інтегрованого завдання, в якому розвиваються чотири види мовленнєвої діяльності: прочитай, послухай, скажи, напиши.

2.2. Комунікативна гра як засіб інтерактивного навчання іншомовного говоріння здобувачів базової середньої освіти

Перш ніж перейти до ґрунтовного розгляду інтерактивних навчальних технологій та інтерактивного уроку спробуємо з'ясувати загальну суть інтерактивного навчання і порівняємо його із загальновідомими, традиційними підходами до навчання. Виходячи з мети, яку ми поставили перед собою, скористаємось підходами, запропонованими Я. Голантом¹⁰ ще в 60-х рр. ХХ ст., і охарактеризуємо три основні моделі навчання, що існують у сучасній школі. Я. Голант виділяв активну та пасивну моделі навчання залежно від участі учнів у навчальній діяльності. Зрозуміло, що термін „пасивна” є умовним, оскільки будь-який спосіб навчання обов'язково передбачає певний рівень пізнавальної активності суб'єкта — учня, інакше досягнення результату, навіть мінімального, неможливе. У такій класифікації Я. Голант скоріше використовує „пасивність” як визначення низького рівня активності учнів, переважно репродуктивної діяльності за майже повної відсутності самостійності і творчості.

До цієї класифікації додамо інтерактивне навчання як певний різновид активного, який має свої закономірності особливості.

1. Пасивна модель навчання

Учень виступає в ролі „об'єкта” навчання, повинен засвоїти й відтворити матеріал, переданий йому вчителем, текстом підручника тощо — джерелом правильних знань. До відповідних методів навчання належать методи, за яких учні лише слухають і дивляться (лекція-монолог, читання, пояснення, демонстрація й відтворювальне опитування учнів). Учні, як правило, спілкуються між собою і не виконують якихось творчих завдань.

2. Активна модель навчання

¹⁰ Голант Е. Я. Методы обучения в советской школе. — М., 1957

Такий тип навчання передбачає застосування методів, які стимулюють пізнавальну активність і самостійність учнів. Учень виступає „суб’єктом” навчання, виконує творчі завдання, вступає в діалог з учителем. Основні методи: самостійна робота, проблемні та творчі завдання (часто домашні), запитання від учня до вчителя і навпаки, що розвивають творче мислення.

3. Інтерактивна модель навчання

Слово „інтерактив” прийшло до нас з англійської від слова „interact”, де „inter” — взаємний і „act” — діяти. Таким чином, інтерактивний — здатний до взаємодії, діалогу. Інтерактивне навчання — це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету — створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність.

Суть інтерактивного навчання у тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де і учень і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб’єктами навчання, розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, вміють і здійснюють. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії, дає змогу педагогу стати справжнім лідером дитячого колективу.

Інтерактивна взаємодія виключає як домінування одного учасника навчального процесу над іншими, так і однієї думки над іншою. Під час інтерактивного навчання учні вчаться бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати продумані рішення. [41, 6-7]

Особливістю інтерактивного навчання є підготовка учня до життя і громадянської активності в громадянському суспільстві і демократичній правовій державі на заняттях і будь-якого предмета шкільної програми. Це

вимагає активізації навчальних можливостей учня замість переказування абстрактної, „готової” інформації, відірваної від їхнього життя і суспільного досвіду. Уроки також повинні надати учням основні пізнавальні та громадянські вміння, а також навички і зразки поведінки. Уроки мають захоплювати учнів, пробуджувати у них інтерес та мотивацію, навчати самостійному мисленню та діям. Ефективність і сила впливу на емоції і свідомість учнів у великій мірі залежать від умінь і стилю роботи конкретного вчителя.

Застосування інтерактивних технологій у викладанні іноземних мов висуває певні вимоги до структури уроків. Як правило, структура таких занять складається з п'яти елементів:

- а) мотивація;
- б) оголошення, представлення теми та очікуваних навчальних результатів;
- в) надання необхідної інформації;
- г) інтерактивна вправа — центральна частина заняття;
- д) підбиття підсумків, оцінювання результатів уроку.[41, 61-62]

Case Study (кейс-метод, метод аналізу ситуацій) визначається як метод активного проблемно-ситуативного аналізу, заснований на використанні конкретних випадків (ситуацій, історій, текстів, які називаються «кейсом») для спільного обговорення, аналізу та вироблення рішень учнями з певного розділу навчальної дисципліни. Ці ситуації є особливим видом навчального матеріалу, оскільки дають змогу використовувати цей матеріал в навчальному процесі особливим способом, що зумовлює орієнтир його змісту на активізацію комунікативних можливостей учнів, свідоме посилення їхньої мотивації до іншомовної діяльності [42, с.7].

Метод аналізу ситуацій дає змогу одночасно відображати не тільки практичну проблему, а й актуалізувати певний комплекс знань, який повинен бути засвоєний учнями при вирішенні цієї проблеми. Основне у викладеній проблемі те, що вона не має однозначних вирішень.

Робота над проблемною ситуацією відбувається в групах учнів, і її можна умовно розділити на наступні фази:

- аналіз представленого матеріалу, формулювання проблеми;
- пошук і збір додаткової інформації (у разі необхідності);
- обговорення різних варіантів вирішення проблеми;
- вибір кращого варіанту рішення на основі порівняння всіх запропонованих варіантів;
- презентація та захист рішення [2, с.177].

Кейс складається із трьох частин: інформації потрібної для ситуаційного аналізу, опис конкретної проблемної ситуації та практичних завдань. В сукупності це єдиний інформаційний комплекс де вдало поєднуються навчальна, аналітична і виховна діяльність, що, безперечно, є ефективним та діяльним в реалізації сучасних завдань системи освіти [43].

Враховуючи специфіку предмета «Іноземна мова» практичну роботу доцільно проводити в два етапи. Якщо мова іде про опрацювання навичок по застосуванню основ іноземної мови, то пропонується на першому етапі систематизувати мовний матеріал. І тільки після цього учні переходять до колективного обговорення, аналізу речень конкретної ситуації.

Цінність методу Case Study у навчанні іноземним мовам школярів полягає у тому, що акцент навчання переноситься не на оволодіння готовими знаннями, педагогічний потенціал цього методу значно більший ніж в традиційних методах навчання, оскільки не просто створюються умови у яких пропонується діяти учням, а безпосередньо залучення їх до діяльності у запропонованих умовах. Учитель і учень постійно взаємодіють, зіштовхуються один з одним, вибирають форму поведінки, мотивують свої дії, аргументують їх.

Метод Case Study як найкраще підходить для навчання іноземної мови оскільки основний акцент робиться на самостійному мисленні, здатності представляти свої думки перед аудиторією та конструктивно відповідати на критику своїх однокласників, тому що він дає змогу учням творчо

застосовувати уже засвоєний мовний матеріал та формувати нові іншомовні навички. Проте слід зазначити, що застосування методу аналізу ситуацій обмежується рівнем мовної підготовки учнів, тому що вимагає володіння на досить високому рівні трьома аспектами мови (лексикою, граматикою, фонетикою) і всіма видами мовленнєвої діяльності (аудіюванні, говорінні, читанні, письмі). Тому він може бути рекомендований при роботі з учнями 4-х класів.

Case-метод на уроках іноземної мови ставить за мету максимально активізувати іншомовне мовлення кожного учня і залучити його в процес аналізу ситуації і прийняття рішень. Тому клас поділяється на мікро-групи, які складаються з 3-5 учнів. В кожній команді обирається спікер, який несе відповідальність за організацію роботи мікро-груп, розподіл питань між учасниками і за прийняті рішення. Після обговорення кейсу спікер доповідає про результати роботи своєї групи у межах 10 хвилин.

Безпосередню роботу з проблемною ситуацією у початковій школі при вивченні іноземної мови доцільно організовувати двома способами. Перший спосіб передбачає розгляд різних тем з одного розділу протягом усього заняття кожною мікро-групою. У другому – усі мікро-групи конкурують між собою в пошуку найбільш оптимального рішення, при цьому працюючи одночасно над одним і тим же розділом (темою) кейса [27, с.178].

Перевага методу аналізу ситуацій перед традиційними технологіями, які застосовуються на уроках іноземної мови, полягає в тому, що він зацікавлює учнів процесом навчання, сприяє активному засвоєнню знань та навичок, формує сталий інтерес до навчальної дисципліни, розвиває творче мислення. Таким чином, використання методу Case Study, де учні спілкуються в групах дає змогу зробити урок більш різноманітним. Кейси дозволяють учням проявити мовленнєву самостійність, реалізувати комунікативні вміння та мовленнєві навички. Вони можуть бути пов'язані з популярними темами ситуативного спілкування, які визначені програмою навчання англійської мови, наприклад, такими як: «Я, моя сім'я і друзі (Місцепроживання)»,

«Помешкання», «Відпочинок і дозвілля», «Природа і навколишнє середовище», «Подорож», «Свята і традиції», «Шкільне життя».

При проведенні занять із застосуванням Case-методу особливе значення у процесі оволодіння іноземними мовами у базовій школі має використання комп'ютерних технологій. Це дозволяє задіяти у кожного з учнів майже усі органи чуття, підвищити мотивацію, надати можливість краще запам'ятати поданий матеріал та суб'єкти навчання відпрацьовують усі аспекти мови.

Для того, щоб як найкраще вирішити кейс на заняттях з іноземної мови необхідно всебічно вивчити предмет проблемної ситуації в рамках основного навчального матеріалу. Таким чином, засвоєння іноземної мови відбувається безпосередньо у її комунікативній функції, тобто у процесі діяльності з позамовною метою.

Під час організації занять з іноземної мови з використанням методу аналізу ситуацій потрібно враховувати такі дидактичні умови:

- поєднувати з іншими методами навчання;
- враховувати загальний інтелектуальний та освітній рівень учнів, рівень їх мотивації до навчання;
- брати до уваги рівень володіння іноземною мовою [40].

Важливу роль у використанні методу Case Study відіграє вчитель. Від того наскільки він оволодів методикою застосування цього методу, його прийомами та засобами залежить як творчо, продумано, цікаво подається для учнів інформація, що знаходиться у кожному з кейсів

Особливість роботи вчителя, якщо активно застосовує Case-метод, полягає в тому, що він не тільки реалізує максимально свої можливості, але й розвиває їх. Основний зміст роботи вчителя включає в себе виконання декількох функцій – навчальної, виховної, організаційної та пошукової. Вони об'єднуючись утворюють єдине ціле. Крім того, що вчителю доводиться покращувати свій професійний рівень, застосовуючи Case-метод, також й більш якісна підготовка учнів [16, с. 28].

Метод Case Study в методологічному контексті виступає складною системою, в яку інтегровані інші, простіші методи пізнання. Він включає в себе моделювання, проблемний метод, системний аналіз, уявний експеримент, методи опису, класифікації, ігрові методи, які виконують в даному методі свої ролі.

В Case-методі, який використовується на уроках іноземної мови у початковій школі зона найближчого розвитку учнів розширюється до області проблемних ситуацій – області, за якої перехід від незнання до знання перестає бути для учнів основним, він стає природною ланкою, зоною його активного розвитку. Ефективність навчання іноземних мов за допомогою методу Case Study очевидна. Учні надаються можливість перевірити теорію на практиці, творчо мислити, активізувати свої здібності. З іншого боку, викликає інтерес до процесу навчання практична ситуація, оскільки стає зрозуміло, чого саме не вистачає учневі для вирішення проблемної ситуації.

Приклад використання Case-методу на уроці іноземної мови

Тема: Вибір успішного кандидата. Choosing a candidate for a job.

Мета: повторити і узагальнити знання учнів у всіх видах мовної діяльності по темі «Професії»; практикувати навички самостійної роботи і роботи в групах; розвивати навички презентації своєї роботи на уроці англійської мови.

Ситуація: It's the year 2020. NASA is sending a team to the moon. They need one more person. (2020 рік. НАСА готує екіпаж для висадки на Місяць. Розглядається ще одна кандидатура члена екіпажу).

Питання: Who do you think they will choose? (Як ви думаєте, кого вони оберуть?)

Завдання для груп:

-Група «Кандидати» - підготуватися до співбесіди;

-Група «Комісія НАСА» - ознайомитися з вимогами до кандидатів в астронавти і інформацією про кожного з них. Провести співбесіду.

Етапами проведення кейса:

1. Вивчення і обговорення наданого учителем матеріалу.

2. Поділ учасників на групи (кандидати і члени комісії) з різними завданнями.
3. Самостійна творча підготовка учнів (1 етап):
 - члени комісії розробляють питань для проведення інтерв'ю;
 - кандидати пишуть резюме і рекомендаційний лист.
4. Самостійна творча підготовка учнів - робота в групах (2 етап):
 - члени комісії обговорюють хід інтерв'ю, визначають критерії вибору успішного претендента, готують складні питання;
 - кандидати обговорюють можливі складні питання, готують питання для членів комісії.
5. Проведення інтерв'ю.
6. Вибір членами комісії успішного кандидата.
7. Підведення підсумків та загальне обговорення.
8. Письмове завдання. Написати листа успішного кандидата

Всі етапи кейса проводяться на мові, що вивчається, із участю всі учасники групи: незалежно від деяких відмінностей у мовній підготовці кожен отримує можливість творчо себе проявити.

Завдання: повторити та закріпити матеріал з пройденої теми, отримати активний розвиток навички проведення співбесіди та ділової переписки (написання резюме і супровідних листів) [11, с.189].

Урок англійської мови роздивляється як соціальне явище, де класна аудиторія – це певна соціальна середа, в якій учитель і учні вступають в певні соціальні відносини один з одним, де навчальний процес – це взаємодія всіх присутніх. При цьому успіх в навчанні – це результат колективного використання всіх можливостей для навчання. І учні повинні вносити великий вклад в цей процес. Широкі можливості для активізації навчального процесу дає використання рольових ігор.

Рольова гра як методичний прийом навчання іноземних мов одержала широке застосування у практиці. Рольова гра деякими зарубіжними методистами (J. Revell, J.Laylor) визначається як спонтанна поведінка того, хто навчається, його реакція на поведінку інших людей, що беруть участь в гіпотетичній

ситуації. Методист D.Verne дотримується такої самої думки. Він визначає рольову гру як прийом, коли учень повинен вільно імпровізувати в межах заданої ситуації, виступаючи в ролі одного з її учасників. Вона належить до групи активних засобів навчання, допомагає активізувати мовну діяльність школярів, формує у них уміння самостійно висловлювати свої думки, виховує в учнів почуття впевненості в собі, сприяє створенню позитивного психологічного мікроклімату на уроці, залучає до активної мовленнєвої діяльності всіх учнів [13, с.4].

Для учнів рольова гра – це ігрова діяльність, в якій вони беруть на себе певні ролі й виконують їх. Навчальний характер цієї діяльності учнями не усвідомлюється. Рольова гра має велике виховне значення. Вона допомагає згуртувати учнівський колектив, залучаючи до активної діяльності сором'язливих чи несміливих. У рольових іграх виховується свідомість, дисципліна, взаємодопомога, уміння відстояти свою точку зору [21, с. 3].

Визначаються такі основні правила рольової гри:

- учневі пропонується поставити себе в ситуацію, яка може виникнути за межами школи, в реальному житті. Це може бути все, що завгодно: від зустрічі знайомого на вулиці до більш складної ситуації;
- учневі необхідно адаптуватися в даній ролі в потрібній ситуації. В одному випадку він може грати сам себе, в іншому його доведеться взяти на себе уявну роль;
- учасникам рольової гри необхідно поводитись таким чином, ніби все відбувається в реальному житті, їх поведінка має відповідати ролі, яку вони виконують;
- учасники гри повинні сконцентрувати свою увагу на комунікативному використанні одиниць мови, а не на звичайній практиці їх відпрацювання та закріплення в мовленні [21, с. 7].

Рольові ігри можуть бути використані під час практики у мовленні для надання можливості учням відпрацювати вивчений лексичний матеріал у ситуації

наближеної до реального життя, що дає змогу значно підвищити рівень комунікативної компетенції учнів базової середньої освіти.

Структура рольової гри складається з трьох основних компонентів: ролі, вихідної початкової ситуації та рольової дії.

Приклади рольових ігор:

1. Гра «What is this?»

Вчитель роздає картки, які видно тільки через маленький отвір. Учні показують один одному картинки та питають «What is this?» Вони складають питання “Is it a....?” доки не відгадають.

2. Гра «What I go to London...»

Хто-небудь з учнів говорить «What I go to London I shall take a suitcase».

2 учень: «What I go to London I shall take a suitcase with me».

Кожен учень повторює і додає ще свій предмет.[13, с. 5].

Отже, рольова гра – це навчання в дії, що як відомо підвищує якість навчання. Ситуація спілкування, що моделюються в рольовій грі, дозволяють наблизити мовленнєву діяльність на уроці, до реальної комунікації, дають можливість використовувати мову як засіб спілкування. Вважають, що оволодіння формами усного іншомовного спілкування можливо тільки в рольових іграх, але успішність гри залежить від рівня і старанності її підготовки, правильності організації, регулярності застосування даного прийому навчання і, звичайно, від майстерності вчителя і його відданості своїй справі.

3.a) You are a foreign tourist. You'd like to visit some theatres or cinemas in Kyiv.

You are a guide. Tell the tourist what theatres and cinemas he should see first.

— What do you think I must first visit in Kyiv?

— I think "Kyiv" ("Druzhba", "Orbita", "Mir").

b) Invite your friend to go on an excursion.

- Would you like to go on an excursion? - Where to?

- To the stadium (Art Gallery, Museum of History).

- I'd like to. (I'd be glad to; With! pleasure; Why not ? Good idea.)

c) Speak about the film.

- What's on at the cinema "Kyiv" ("Mir", "Orbita") today?
 - It's "Gone with the Wind" ("The Woman in White", "The Wedding in Malynivka", "Roksolana") at the cinema "Kyiv" ("Mir", "Orbita") today.
 - What sort of film is that? It's a feature film. (It's a documentary (sci-fi, historical) film).— Let's go
- d) You are a film critic. Together with your friend, a producer, you've seen a new film. Discuss it as you leave the cinema.
- I thought the film was very good, wasn't it?
 - Well, the acting was certainly good, brilliant, but I didn't like the film itself.
 - Really? I believe it was very interesting. What didn't you like about it?
 - Well, it was so sentimental.
 - Yes, but I enjoyed it all the same.
 - Oh, well, tastes differ.

e) You are a newspaper reporter. Ask a theatre critic to exchange impressions of the performance he (she) has seen.

T. C. Yesterday I saw "Romeo and Juliet" ("Eugene Onegin", "Yaroslav the Wise") at the Opera and Ballet House.

R. How did you like dancing (singing, acting)?

T. C. In my opinion it was splendid (impressive, wonderful, not bad, true to life, dull).

f) Imagine that you have a new pupil in your form.

Ask him about:

- the sports competitions which took place in his school; the best sportsman of his form (school); whether he himself goes in for sports.

Комунікативно-ігрові прийоми, що допомагають засвоєнню лексики

a) Гра "Which Team Knows the New Words Better" ("Meals")

Клас ділиться на дві команди. Учитель викликає двох учнів —представників від кожної команди. Клас читає їм пояснення слів, а учні називають слова.

Другий варіант цієї гри: від кожної команди викликається по одному учню.

Одному з них клас називає слова англійською мовою, і він перекладає їх

українською мовою. Виграє та команда, учні якої запам'ятали більше нових слів.

b) Гра "Which Team Makes Up More Sentences"

Клас ділиться на дві команди. Учні і кожної команди придумують та по черзі говорять речення з новими словами, які вчитель написав на дошці. За кожне правильно складене речення команда отримує плюс. Облік і плюсів учитель веде на дошці!

c) Гра "Which Team Asks More Questions "

Клас ділиться на дві команди. Спочатку учасники першої команди ї ставлять п'ять запитань із засвоєними словами з теми представникам другої команди, а ті відповідають.

Потім учасники другої команди ставлять свої п'ять запитань. За кожне правильно складене запитання команда отримує плюс. Виграє та команда, яка отримує найбільше плюсів.

Лексичні вправи

a) Гра "Berries, Fruits and Vegetables" ("Meals")

Ця гра, як і всі ігри на «переможця», проводиться у такий спосіб. Усі учні встають. Учитель говорить: "Berries (fruits or vegetables)" і вказує на якого-небудь учня. Цей учень повинен швидко назвати ягідку (фрукт або овоч).

Якщо він помилився або повторив сказане іншим учнем, піп вибуває з гри. Виграє той, хто назвав більше ягід, фруктів, овочів.

Так само проводяться й такі ігри, як: "Soup, the First Course, the Dessert", "At the Grocer's, at the Dairy, at the Greengrocer's"

b) Гра "Who Knows More Word Combinations" ("Meals")

Ведучий називає слово, наприклад meat. Учень, до якого він звернувся, повинен назвати всі відомі йому сполучення з цими словами, наприклад: boiled meat, stewed meat, tasty meat та ін. Якщо він сказав менше трьох словосполучень, то вибуває з гри. Виграє останній учасник гри

c) Гра у приспів 'я

Учитель дає одному з учнів який-не-будь предмет і називає прислів'я, наприклад: "East or West, home is best". Учень, який отримав предмет, повинен швидко сказати інше прислів'я й передати предмет наступному учневі. Учень, який не може сказати прислів'я, вибуває з гри. Перемагає той учень, який називав більшу кількість прислів'їв.

d) Гра "In the Shop"

Кожний учень придумує собі ім'я — назву якого-небудь предмета (товару). Всі повідомляють свої «імена» одному учневі, якого клас обирає «продавцем». Обирається також і ведучий — «покупець». «Покупець» підходить до «продавця» й запитує який-небудь «товар»: "May I have...?" Якщо такого «товару» немає, то «продавець» відповідає: "I'm sorry, but I have no more left. Come any other day". Якщо «товар» є, то «продавець» говорить: "Certainly" або "of course". «Покупець» продовжує: "Be so kind as to show me..." «Продавець» відповідає: "Here you are", і виконує роль цього «товару». «Покупець» питає про ціну: "What is the price?" «Продавець» відповідає. «Покупець» передає йому гроші, тобто легенько вдарає по руці «продавця», рахуючи: "One, two, three...", і забирає «товар». Учень, якого вибрав «покупець», стає ведучим [9, с.16-19]

З усього вищезазначеного можна зробити наступні висновки.

Для успішного проведення ігор мають бути обов'язкові умови:

- 1) чітке уявлення вчителем експозиції;
- 2) певний лексичний запас із теми;
- 3) опанування учнями розмовних кліше типу "I think", "speaking of...";
- 4) довірчі стосунки між учителем та учнем — стосунки «рівних».

Під час рольової гри учні сприймають інформацію у ситуаціях, що є природними для навколишньої дійсності, що сприяє розвитку мовленнєвої ініціативи та посилює комунікативний напрямок уроку; рольові ігри стимулюють в учнів бажання спілкуватися іноземною мовою не тільки на уроці, а й у позаурочний час; уроки з використанням рольових ігор зазвичай

проходять жваво, емоційно, з високою активністю учнів у позитивній психологічній атмосфері.

Висновки до розділу 2

Гра є природним засобом для розуміння дітьми навколишнього світу. Тому це має бути невід'ємною частиною їхнього навчання, включаючи вивчення іноземних мов.

У іграх на спілкування учням потрібно співпрацювати в групах або парах, щоб виконати завдання, заповнивши інформаційну прогалину. Мова, якою вони користуються, може бути попередньо викладена та змодельована; однак завдання передбачає спонтанну постановку мови, а не механічне повторення.

Потрібно зазначити, що потенційні мовні здобутки, отримані в результаті викладання іноземних мов на основі ігор, визначаються віком та різняться залежно від вікових груп.

У дітей молодшого шкільного віку ефект гри ґрунтується на мимовільному запам'ятовуванні. Гра є ефективним засобом навчання, що охоплює різні види мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання, письмо), вона допомагає в оволодінні іноземною мовою, а крім того, учні відчують емоційне задоволення як у процесі гри, так і при досягненні результатів.

Діти вчаться спілкуватись, коли самі беруть участь у спілкуванні – практично використовують вивчену мову: слухають, говорять, читають, пишуть, малюють, грають. Використання інтерактивних ігор, ігрових моментів, віршів сприяє кращому засвоєнню матеріалу молодшими школярами.

Інтерактивна гра вимагає емоційної та розумової діяльності, а також розвиває вміння спілкуватися: слухати інших гравців, погоджуватися або не погоджуватися, знаходити найкращі шляхи вирішення завдання, працювати спільно в групі, поводити себе виховано. Гра спонукає дітей до спонтанного

мовлення їй надає можливість побороти сором'язливість і страх перед іноземною мовою. Вона є прикладом інтегрованого завдання, в якому розвиваються чотири види мовленнєвої діяльності: прочитай, послухай, скажи, напиши.

Організація інтерактивного навчання учнів базової школи передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії, дає змогу педагогу стати справжнім лідером дитячого колективу.

Метод аналізу ситуацій дає змогу одночасно відображати не тільки практичну проблему, а й актуалізувати певний комплекс знань, який повинен бути засвоєний учнями при вирішенні цієї проблеми. Перевага методу аналізу ситуацій перед традиційними технологіями, які застосовуються на уроках іноземної мови, полягає в тому, що він зацікавлює учнів процесом навчання, сприяє активному засвоєнню знань та навичок, формує сталий інтерес до навчальної дисципліни, розвиває творче мислення. Таким чином, використання методу Case Study, де учні спілкуються в групах дає змогу зробити урок більш різноманітним. Кейси дозволяють учням проявити мовленнєву самостійність, реалізувати комунікативні вміння та мовленнєві навички.

Під час рольової гри учні сприймають інформацію у ситуаціях, що є природними для навколишньої дійсності, що сприяє розвитку мовленнєвої ініціативи та посилює комунікативний напрямок уроку; рольові ігри стимулюють в учнів бажання спілкуватися іноземною мовою не тільки на уроці, а й у позаурочний час; уроки з використанням рольових ігор зазвичай проходять жваво, емоційно, з високою активністю учнів у позитивній психологічній атмосфері.

ВИСНОВКИ

Результати дослідницької роботи дозволяють зробити висновок, що метою загальної середньої освіти, яка визначена в Законі України «Про освіту», є «різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності». Відповідно до загальної мети освіти, метою іншомовної освіти є формування іншомовної комунікативної компетентності для безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування, що забезпечує розвиток інших ключових компетентностей і забезпечення різних життєвих потреб дитини.

Згідно із програмою з іноземних мов для загальноосвітніх шкіл, володіння іноземною мовою – це не знання сукупності правил і граматичних конструкцій, а вміння використовувати мову в повсякденному житті. Таке зміщення акценту збігається із сучасною тенденцією – компетентнісним підходом до навчального процесу, за яким спілкування іноземною мовою є однією з десяти ключових компетентностей учнів.

Освітній процес спрямований на досягнення результату, що відображається ключовими компетентностями. Компетентнісний підхід ставить на перше місце не інформованість учня, а вміння вирішувати проблеми, що виникають у життєвих ситуаціях: вміння належно розуміти висловлене іноземною мовою, усно та письмово висловлювати і тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання і письмо) у широкому

діапазоні соціальних і культурних контекстів; уміння посередницької діяльності та міжкультурного спілкування.

Було встановлено, що нові підходи до вирішення проблем освіти, у тому числі і в галузі навчання іноземних мов і культур, висувають нові вимоги і до підготовки вчителя, його освітньо-кваліфікаційної характеристики, укладеної згідно національної рамки кваліфікацій та інших стандартів вищої освіти. Отже, проведене дослідження підтверджує, що викладання мови набуло прикладного характеру, також значно змінилася функція педагога в навчальному процесі. Вчитель-ментор, вчитель-диктатор поступився місцем учителеві-коучу, учителеві-фасилітатору, тьютору, модератору в індивідуальній освітній траєкторії дитини.

Урок англійської мови у дослідженні роздивляється як соціальне явище, де класна аудиторія – це певна соціальна середа, в якій учитель і учні вступають в певні соціальні відносини один з одним, де навчальний процес – це взаємодія всіх присутніх. При цьому успіх в навчанні – це результат колективного використання всіх можливостей для навчання.

Як відомо, велике значення в організації учбового процесу відіграє мотивація навчання. Вона сприяє активізації мислення, викликає інтерес до того або іншому виду занять, до виконання тієї чи іншої справи. Діти часто сприймають гру як протилежність традиційній шкільній діяльності і сприймають мовні ігри як своєрідне полегшення, що підвищує їх мотивацію. Гра активізує прагнення дітей до контакту одного з одним та викладачем, створює умови рівності в мовному партнерстві, руйнує традиційний бар'єр між викладачем та учнем.

Потрібно зазначити, що потенційні мовні здобутки, отримані в результаті викладання іноземних мов на основі ігор, визначаються віком та різняться залежно від вікових груп.

У дітей молодшого шкільного віку ефект гри ґрунтується на мимовільному запам'ятовуванні. Гра є тією самою діяльністю, яка створює емоційну зацікавленість і сприяє мимовільному запам'ятовуванню.

У ході дослідження були вивчені ігри як засіб інтенсифікації іншомовного говоріння здобувачів початкової та базової середньої освіти. Було доведено, що гра є ефективним засобом навчання, що охоплює різні види мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання, письмо), вона допомагає в оволодінні іноземною мовою, а крім того, учні відчувають емоційне задоволення як у процесі гри, так і при досягненні результатів.

Також було з'ясовано, що технології інтерактивного навчання, суть якого у тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів, допомагають вчителю не тільки розвивати в учнів мовленнєві навички і вміння, а й формувати в них інтелектуальні та мовленнєві здібності.

Широкі можливості для активізації навчального процесу дає використання рольових ігор. Рольова гра мотивує мовну діяльність, так як учні виявляються в ситуації, коли актуалізується потреба щось сказати, спитати, в'яснити, довести, чимось поділитися з співрозмовником. Школярі наглядно впевнюються в тому, що мову можна використовувати як спосіб спілкування. Окрім того, вчителям іноземних мов необхідно приділяти значну увагу розвитку культури спілкування, збагачуючи уявлення учнів про країни, мовою яких вивчається, поглиблюючи їх лінгвокраїнознавчі знання. При цьому проводити активну діяльність, спрямовану на виховання позитивного ставлення до чужої мови, культури, відбувається постійне порівняння елементів культури й побуту своєї країни і країн, мовою яких учні оволодівають. Формувати в учнів поняття про роль мови як елемента культури народу і про потребу користування нею як важливим засобом міжкультурного спілкування.

Під час дослідження було підтверджено, що ігри допомагають вчителю створювати контексти, в яких мова корисна та змістовна. Незважаючи на те, що ігри часто асоціюються із розвагами, ми не повинні втрачати з виду їх педагогічну цінність, особливо у навчанні іноземним мовам. Ігри ефективні,

оскільки створюють мотивацію, знижують ступінь напруги учнів та дають можливість практикувати набуті знання під час справжнього спілкування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1.Азимов Э. Г. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) / под ред.Э. Г. Азимов, А. Н. Щукин. — М.: ИКАР, 2009. — 448 с.
- 2.Антипова М.В. Метод кейсов [URL:http://mpfmargtu.ucoz.ru/metod/](http://mpfmargtu.ucoz.ru/metod/) (дата звернення 22.09.2020)
- 3.Бігич О.Б. Інноваційні тенденції навчання молодших школярів ІМ та їх відображення в системі формування у студентів методичної компетенції вчителя ІМ початкової школи. Педагогічні науки: Зб. наук. праць.— Херсон: ХДПУ, 2002.— Вип. XXVI.— С.120-123
- 4.Бігич О.Б. Формування у студентів методичної компетенції вчителя іноземної мови початкової школи. Іноземні мови. —2007. — № 2. — С. 27–31
- 5.Болонський процес: головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України. —К.: НТУУ «КПІ», 2006. —544 с
6. Бондаренко О.Ф., Бігич О.Б. Сучасні тенденції професійної підготовки вчителя іноземної мови для початкової школи. Іноземні мови.— 2002.— № 4.— С.48-51.
- 7.Валуєва К. М. Гра в процесі вивчення англійської мови. Англійська мова і література. №7 (89) березень 2005. — с.2-4.
- 8.Ващенко Г. Загальні методи навчання: Підручник для педагогів. — К., 1997. — с.336 – 380.
- 9.Використання рольових ігор на уроках англійської мови. Наук.-метод. посібн./ рецензент: Кушнір Вадим Сергійович – методист відділу освіти

Хмельницької РДА. Рекомендується до друку Рішенням педагогічної ради (протокол № 1, від 30.08.2012 р. с. 16-18)

10. Врублевська Л.В. Методичні розробки «Ігри на уроках англійської мови». Англійська мова і література. – 2009. – №19-21. – с. 63 – 64

11. Гарбузняк Т. В. Использование кейс-метода на уроках английского языка в старших классах. Таврійський вісник освіти. - 2013. - № 3. - С. 184-191.

12. Гис В.Й. Методика проведення гри як засобу активної пізнавальної діяльності. Англійська мова і література. – 2010. – №6. – с. 7 – 10

13. Гринько І. Рольова гра у навчанні діалогічного мовлення. English №41 (281) November 2005. с.4-6.

14. Державний стандарт початкової освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87. Офіційний вісник України. 2018. № 19. С. 637. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#n12> (дата звернення 20.10.2020)

15. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392 (зі змінами). Офіційний вісник України. 2012. № 11. С. 400 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1392-2011-%D0%BF> (дата звернення 20.10.2020)

16. Зазуліна, Л. Кейс-метод у системі підвищення кваліфікації педагогів. Післядипломна освіта в Україні – 2010, №12. – С.27-29.

17. Зайчикова Л. Значення гри у навчанні іноземних мов. Рідна школа. – 2009. – №7. – с. 68 – 70

18. Зимняя И.А. Педагогическая психология: Учебник для вузов.– Изд. второе, доп., испр. и перераб.– М.: Просвещение, 2000.– 384 с

19. Зинченко В. П. Большой психологический словарь / под ред. В. П. Зинченко, Б. Г. Мещеряков. — М.: АСТ; СПб.: Прайм-Еврознак, 2008.—868 с.

20. Івченко-Чехолка Ю.В. Збірка ігор з іноземної (англійської) мови, 2018 URL:<https://naurok.com.ua/zbirka-igor-z-inozemno-angliysko-movi-4581.html> (дата звернення 10.10.2020)

21. Капітанчук Т.В. Рольова гра як резерв підвищення якості та ефективності навчання іноземних мов. Англійська мова та література. – 2003. № 31.- с.2
- 22.Кащук, М. Г. Особливості використання інноваційних методик у процесі навчання іноземної мови [URL:http://ito.vspu.net/upload/zbirnuku/imad/z_30/r5/osoblivosti_vicorustania_inovacinuh.pdf](http://ito.vspu.net/upload/zbirnuku/imad/z_30/r5/osoblivosti_vicorustania_inovacinuh.pdf) (дата звернення 18.09.2020)
- 23.Колісник В.П. Підвищення ефективності навчання за допомогою гри. Англійська мова і література. – 2010. – №3. – с. 2 – 6
24. Коломійцев Т. Н. English: Play and Learn. (збірка навчальних ігор на уроках англійської мови). Англійська мова і література. №27 (109) вересень 2005. – с.17-23.
- 25.Кочан І. Українська наукова лексика. Міжнародні компоненти в термінології. Київ. Знання, 2013. 294 с.
- 26.Левченко О. Науковий стиль: культура мовлення. Львів. Львівська політехніка, 2012. 204 с
- 27.Лутай, Н.В., Бесараб Т.П. Метод case study у навчанні іноземної мови. Наукові записки. Серія «Філологічна». – Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія». – Вип. 37. – 2013. – С. 177-179
- 28.Лесскис И., Лисютенко О., Прочухаева М. Групповая игротерапия: Рекомендации для психологов и педагогов. Дошкольное воспитание. – 2002.– №4. – С.33-38
29. Майстренко С.В. Рольові ситуаційні ігри. English. – 2000. № 37. – с. 4.
30. Мацько Л., Денискіна Г. Українська наукова мова (теорія і практика). Тернопіль. Підручники і посібники, 2011. 272 с.
31. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практикум: підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / за ред. С.Ю.Ніколаєвої. –К.: Ленвіт, 2013. –590 с
- 32 а. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 1 - 2 клас. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf> (дата звернення 20.09.2020)

- 32 б. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 3 - 4 клас. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5d9/d95/0e2/5d9d950e2e6d2068304471.pdf> (дата звернення 20.09.2020)
33. Нова Концепція української школи / за ред. М.Грищенко.– 2020р.
URL: <http://www.oblosvita.mk.ua/attachments/article/3935/> (дата звернення 14.10.2020)
34. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / за ред. Н. М. Бібік. — Київ : Літера ЛТД, 2018. — 160 с.
35. Нова українська школа . Концептуальні засади реформування середньої освіти: Міністерство освіти і науки України. – 2016 URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення 20.09.2020)
36. Онуфрієнко Г. Науковий стиль української мови. Київ. Центр учбової літератури, 2009. 390 с.
37. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII.
URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/1484-znayomtesya-zakon-ukrani-pro-svtu-2017>(дата звернення 12.09.2020)
38. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.20 № 463-IX
39. Семенов О. Культура наукової української мови. Київ. ВЦ «Академія», 2012. 216 с.
40. Сидоренко, О. Ситуаційна методика навчання: теорія і практика. – К. : Центр інновацій та розвитку, 2001. – 256 с.
41. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. /за ред. О.І.Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004 – 192 с.
42. Сурмін, Ю. П. Метод аналізу ситуацій (Case study) та його навчальні можливості. Глобалізація і Болонський процес: проблеми і технології: Кол. моногр. – К.: МАУП, 2005. – 123 с.
43. Сурмин, Ю. П. Ситуационный анализ, или Анатомия Кейс-метода. – К.: Центр инноваций и развития, 2002. – 286 с.

44. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий — Т. 1. — М.: Народное образование, 2005. — 556 с.
45. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / Сисоєва С.О.; НАПН України, Інст педагогічної освіти і освіти дорослих. — К.: ВД «ЕКМО», 2011. — 324 с
46. Скорнякова М. Є. Сучасні методи викладання англійської мови. Англійська мова і література. №28 (110) жовтень 2005. — с. 2-1
47. Тлумачний словник української мови: / за ред. Калашник В. С. —2-ге вид., випр. і доп. —Х. : Прапор, 2006. —992 с
48. Фічора Т.С. Вивчаємо із задоволення – вивчаємо із успіхом Іноземні мови в навчальних закладах. – 2003. – №4. – с. 80 – 89
- 49.Флюд Р.О. Активні форми проведення уроків. Англійська мова і література. – 2010. – №5. – с. 4 – 7
50. Черниш В.В. Пісенні ігри англійською мовою. Іноземні мови. – 2000 - №3. с. 43-46.
- 51.Чепурна М. В. Рольова гра – один із основних засобів особистісно зорієнтованого навчання. Англійська мова і література. №22-23(104-105) серпень 2006. – с. 17-27.
52. Шевчук П., Фенрих П. (ред.) Інтерактивні методи навчання. Навчальний посібник. Щецін: Вид-во WSAP, 2005. – 170 с.
53. Янкович О.І., Кузьма І. І. Освітні технології у початковій школі: навчально-методичний посібник. Тернопіль:ТНПУ ім.Володимира Гнатюка, 2018. - 266с
54. Lee, W.R. Language teaching games and contests. Oxford University Press.2000
55. Council of Europe. European Year of Languages 2001. Languages Open Doors // Newsletter Education. – 2001. – No. 11 (January). – P. 2–3.

ДОДАТОК 1

План-конспект уроку з англійської мови для учнів 9 класу

Тема уроку: «Happiness: what is it?»

Цілі уроку:

Навчальна:

- формування мовної компетенції, практика учнів у вживанні вивченої лексики в ситуаціях, що наближені до реальних.
- розвиток навичок непередготовленого мовлення;
- формування комунікативної культури;
- розвиток культури усних виступів.

Розвивальна:

- комунікативність;
- самостійність та вміння працювати в команді;
- розвиток здібностей до формування висновків

Виховна:

- формування позитивного ставлення до життя;
- виховання шанобливого ставлення до думки людей;
- підвищувати мотивацію учнів до вивчення англійської мови

Тип уроку: урок з використанням технології Case-Study.

Обладнання: комп'ютер (або планшет), музична колонка, роздатковий матеріал (картинки, текст для розділу «Reading»)

План уроку

Початок уроку

1. Організація класу. Введення в іншомовну сферу – 2 хв.
2. Формування теми уроку – 1хв.

Основна частина уроку

3. Практика в мовлені – 4 хв.
4. Практика читання – 5 хв.
6. Пауза для релаксації – 3 хв.
5. Практика учнів у вживанні вивченої лексики (робота в командах) – 25 хв.

Заключна частина уроку.

6. Підведення підсумків – 3 хв.
7. Домашнє завдання – 2 хв.

Етап уроку	Дії вчителя	Дії учнів
<p>1. Початок уроку. Організація класу. Формування теми уроку</p> <p>Мета:перевести учнів на іншомовну мовленнєву діяльність, Прийом: Бесіда з учнями</p>	<p>T:1. Good afternoon. I'm glad to see you. How are you today?</p> <p>2. Ok. From the very beginning let's take one card from the box.</p> <p>Now we are divided into teams. 3. Every day I say "Happy to see you !"</p> <p>We often hear "He is happy" or "She is unhappy (sad)". But nobody can say what happiness is.</p> <p>Let's try to answer this question today.</p>	<p>«Good afternoon » «Fine, thank You» «Not bad, thank you!» «So far so good»</p> <p>Діти поділяються на 3 команди залежно від того, фішку якого кольору вони витягли із коробки</p>
<p>2. Практика в спілкуванні</p> <p>Мета: розвинути уміння викладу думок</p>	<p>Let's try to find out what makes people happy.</p> <p>To answer this question you can Use the structure "I feel happy when I ..." or "I am happy when I..."</p>	<p>P1 - I feel happy when I meet my friends.</p> <p>P2 - I am happy when I watch TV.</p>

<p>Приєм: відповідь учнів на запитання</p> <p>Приєм: Бесіда з учнями</p>	<p>As for me, I feel happy when I travel.</p> <p>Say your ideas.</p>	<p>P3 - I feel happy when I have a birthday party.</p> <p>P4 - I feel happy when I eat tasty things.</p> <p>P5 - I am happy when I read an interesting book.</p> <p>P6 - I feel happy when I do sports.</p> <p>P7 - I am happy when I go hiking.</p> <p>За кожен відповідь учасника команда отримує 1 бал</p>
<p>3. Практика читання</p> <p>Приєм: читання тексту</p> <p>Приєм: відповідь учнів на запитання</p> <p>Приєм: робота в командах</p>	<p>Now your task will be to read a text and learn when people are happy.</p>	<p>Учитель роздає командам текст (Додаток 1.1) Учні читають його в командах 3 хвилини та виписують із тексту приклади складових поняття «щастя». Потім команди по черзі називають обрані складові, перемагає та команда, яка у тексті знайшла найбільше прикладів. За перемогу у цьому змаганні надається 2 бали.</p>

<p>4. Практика у вживанні вивченої лексики</p> <p>Прийом: робота в командах</p>	<p>OK, as you know, inner worlds of people are different that`s why they feel the happiness differently.</p> <p>Now we are divided into teams.</p> <p>Each team will be responsible for that part of happiness, that will fall to it.</p> <p>Кожна команда отримує набір карток із зображенням предметів та дій (роздатковий матеріал – додаток 1.3)</p> <p>Учитель оцінює виступи представників кожної команди. Завдання оцінюється від 0 до 5 балів, залежно від того, чи змогла команда пов'язати усі картки в єдину розповідь.</p>	<p>Кожна команда отримує набір карток із зображенням предметів та дій (роздатковий матеріал – Додаток 1.2). Командам дається 5 хвилин для того, щоб пов'язати між собою отримані картки у розповіді на тему: «Щастя у нашому житті», після чого один представник кожної команди читає сформульовану командою розповідь</p>
<p>5. Пауза для релаксації</p> <p>Прийом: проведення фізкультхвилинки</p>	<p>Let`s sing the song (на мелодію пісні «Мы желаем счастья вам»):</p> <p>We all wish you happiness Happiness in our large world Like rising morning sun Let it shine brightly as gold. We all wish you happiness</p>	<p>Учні співають пісню на мелодію пісні «Мы желаем счастья Вам». Під час співу дозволяється танцювати за бажанням.</p>

	And it will bring joy, luck and fun When you are happy, loved Share your feeling with everyone.	
--	---	--

<p>6. Практика в спілкуванні</p> <p>Мета:</p> <p>розвинути уміння викладу думок</p> <p>Приєм: відповідь учнів на запитання</p> <p>Приєм: Бесіда з учнями</p>	<p>Now let's dream. When will you be happy?</p> <p>Use the structure "I will be happy if I have..."</p> <p>As for me, I will be happy if I have my own school</p> <p>T – Thank you for your ideas.</p> <p>As you already understood, happiness consists of many parts.</p>	<p>P1 - I will be happy if I have a car.</p> <p>P2 - I will be happy if I have a house.</p> <p>P3 - I will be happy if I have a friend.</p> <p>P4 - I will be happy if I have money.</p> <p>P5 - I will be happy if I have a family.</p> <p>P6 - I will be happy if I have a beautiful dress.</p> <p>P7- I will be happy if I have a computer.</p> <p>За кожну відповідь учасника команда отримує 1 бал</p> <p>Кожна команда отримує набір карток зі словами (Додаток 1.3). Учасники</p>
--	--	--

	<p>Let's make a map of happy life together.</p>	<p>повинні вибрати ті слова із списку, які на їх думку є складовими щасливого життя людини.</p> <p>Команди по черзі називають обрані слава, вчитель зображає на дошці схематичну карту щасливого життя (Додаток 1.4)</p> <p>Потім учитель пропонує учасникам розшифрувати кожную складову (команди по черзі називають слова, які відносяться до однієї із складових поняття «щастя», зображених на дошці. (Додаток 1.5)</p>
--	---	---

<p>7. Заклучна частина уроку. Підведення підсумків. Домашнє завдання.</p>	<p>Підраховуються бали кожної команди. Команда, яка набрала найбільшу кількість балів, оголошується переможцем.</p> <p>So, what can we say in general?</p> <p>We can say that happiness is everything and everywhere. You should remember about it. Smile to each other and you will always be happy. Can you give your advice to help people to be happy?</p> <p>Your homework for the next lesson – essey on the theme: «My recept for a happy life».</p> <p>Thank you for your advice and for your work today. Be happy. Good bye!</p>	<p>P1 - Always smile to everybody.</p> <p>P2 - Do your favourite job.</p> <p>P3 - Love your parents and friends.</p> <p>P4 - Enjoy everything you do.</p> <p>Thank you Be happy too Good bye!</p>
---	---	---

Додаток 1.1

We can be happy

Everybody can really be happy. I give you some easy advices that help me to feel happy. The first advice is to always smile to everybody. Do your favourite job. Love your parents and friends, enjoy everything you do. But you should learn to feel your happiness. Some people don't want or don't know how to feel it. They can't understand that happiness is everywhere. You can feel happy when you sleep, eat or study.

Unfortunately, there are many beggars in the world. They feel happy when they find a building with a roof, when they eat, when somebody offers them some help.

For rich people happiness is a bit different. They feel happy when they buy a second or a third flat, when they open their own shop.

For my sister, happiness is another thing. She is 12. She can feel happy when she reads an interesting book, when she plays her favorite game.

My mother thinks that happiness is to have children. Some people say that happiness is money.

Many people think that happiness is to sit at home, to watch TV and to have no problems.

I think happiness is to have a family and friends; to love people whom we know; and, to help each other to solve little and big problems.

I have my own home, a family, I study in a good school, and my classmates are my best friends. I like all people on the Earth. I think I am the happiest person. I always smile, and believe that all will be OK even something bad happens.

Try to be optimistic and you will understand that life is not a bad thing. It is important to remember that we can really to be happy.

Додаток 1.2

Набір карток для 1 команди (малюнки 1.1-1.5)

Мал. 1.1

Мал.1.2

Мал.1.3

Мал.1.4

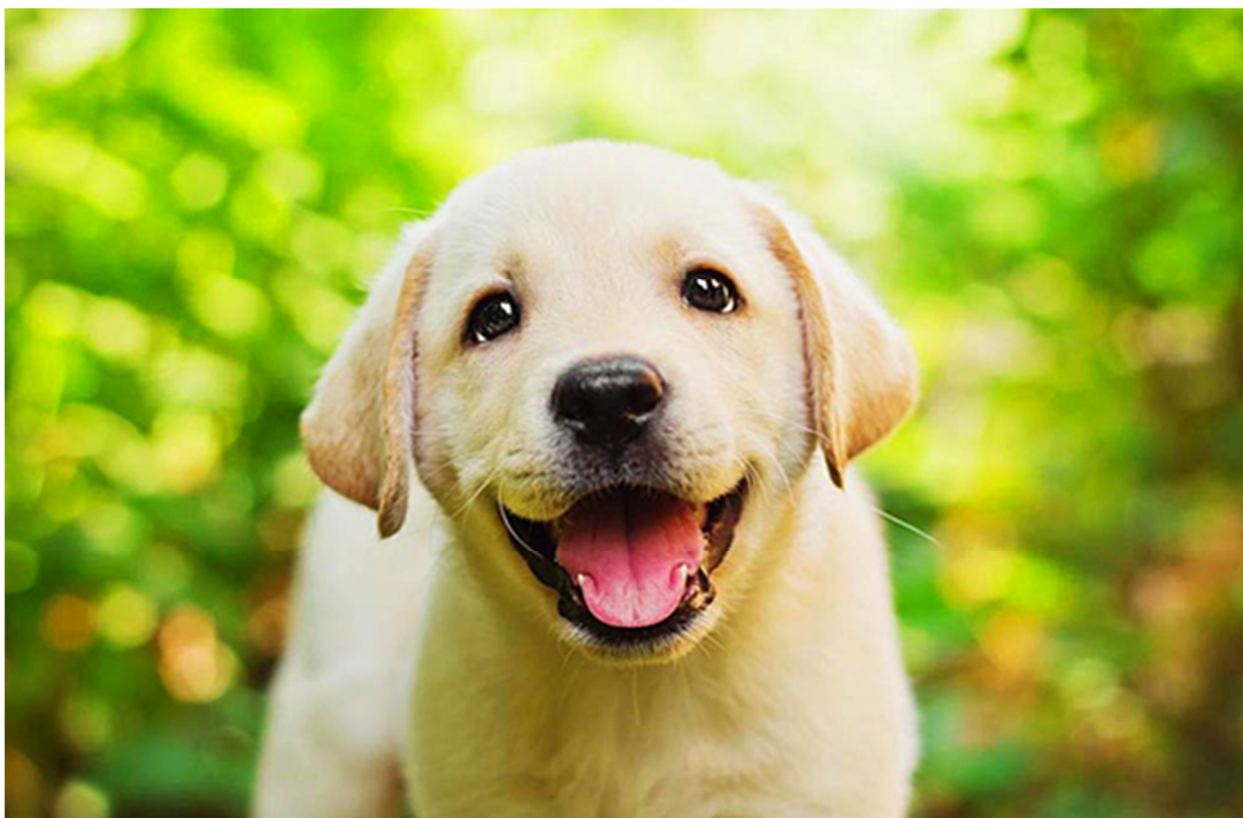

Мал.1.5

Набір карток для 2 команди (малюнки 1.6-1.10)

Мал. 1.6

Мал. 1.7

Мал. 1.8

Мал. 1.9

Мал. 1.10

Набір карток для 3 команди (малюнки 1.11-1.15)

Мал. 1.11

Мал. 1.12

Мал. 1.13

Мал. 1.14

Мал. 1.15

Додаток 1.3

З наведеного списку оберіть ті слова, які за вашою думкою є складовими щасливого життя людини

TRAVELLING

SADNESS

HOLIDAYS

WOUND

MY FAVOURITE PROFESSION

MY FRIENDLY FAMILY

HEALTH

HURT

MY HOBBY

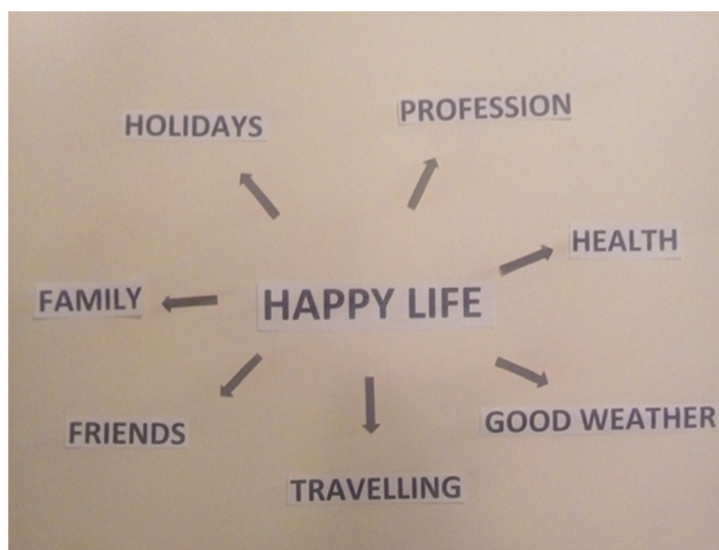
FRIENDS

GOOD WEATHER

ILLNESS

DIRTY CLOTHES

Додаток 1.4

Додаток 1.5

